

Осмог марта ове године, у преподневним часовима, у 95. години у Господу се упокоји вишедеценијски уредник „Искре“ Владимир Д. Љотић. Царство небесно и покој души нашег Владимира молитвама свих од памтивека светих од Господа молимо!

НАШЕМ ДЕДИ С ЉУБАВЉУ

- Мртви нисте, о друзи мили,/ Још се чује ваш громки глас./ Ваш дух силни у нама живи,/ Ваша душа лебди измеђ нас...Почивајте друзи сад у миру,/ Ваше дело настављамо ми,/ А слободе када данак сине,/ Стег победе носићете ви -

„Драги другови,

Давор ме је замолио да вам се обратим пре нашег новог почетка, па да не бих никога саблазнио узимајући слободу да вас ословим са `другови`, да се најкраће представим.

Старији сам син председника и оснивача ЈНП Збор (1935) Димитрија Љотића. После убиства стрица, Јакова, пре више од 40 година, формално сам на челу онога што је остало од некада велике зборашке и добровољачке заједнице (стварно породице, јер смо се ми заједничком борбом, жртвама, живљењем и срођавањем) то у расејању постали.

Рекох `формално` на челу, јер у расејању растурени по земљама 5 континената, свака земља је имала своје старешинство и организацију и самостално решавала своја `земаљска` питања. Општа и шира питања, однос према режиму у земљи, одређивали смо писмено, заједнички и у једномислију договорно, као и на нашим прво двогодишњим, а касније рејим, саборима.

Оно у чему смо изузетак јесте, да смо у претешким искушењима емиграције, остали суштински верни нашој изворној мисли, хришћанском погледу на свет и свом матичном народу и његовим недаћама и проблемима...

Зато Задруга треба да се превасходно бави садашњицом и будућношћу и остварује саму бит

осам генерација борбе и жртве Покрета - полазећи са истински хришћанског становишта тражи, брани и остварује суштински и трајан народни и национални интерес...

Вас непосредан задатак је унутрашњи рад на стварању, развоју и јачању Задруге, ширењу и одуховљењу њеног језгра и чланства, њеном оспособљавању за сутрашњи органски иступ у јавност...

Може да изгледа да међу нама има још отворених и нерешених питања, али ако се држимо традиционално зборашког начина `органског следа ствари`, тј. будемо реални, сагледамо питања у њиховим стварним размерама и могућностима; располажемо са постојећим снагама и средствима и то радимо `органски` увек пратећи његов временски `такт` - лако ћемо у ходу превазићи све отворено и нерешено...

Свако вам добро и срдчан поздрав - В. Љ.“

Као у нашој песми – знамо да Владимир Љотић мртав није.

Да му подари Господ покој, опрости сва сагрешења вољна и невољна и усели у места светла, места свежине и одмора.

Немамо право на тугу коју - исповедам то пред вама - осећамо.

Верујемо да је наш Деда, како смо Владимира Љотића у љубави звали, у наручју Божјем и са радошћу вам јављамо – НАШ БАРАК НИЈЕ У БЛАТУ, НО СЕ ВИЈОРИ ОБАСЈАН СУНЦЕМ!

Председник Савета Задруге и главни и одговорни уредник „Искре“
Давор Сантрач

ДАМИН ГАМБИТ

30.Nxg6 Kf7

У променама које свет пролази, промена улога постала је уобичајен рефлекс. Доскора незамисливе оптужбе за антисемитизам ка Демократској странци САД постају уобичајен тренд и део реторике израелских званичника. Штавише, саме америчке демократе то сматрају терцијарним питањем у овом трену ни не покушавајући да се одбране од њих. Наш први текст у овом броју бави се тим, до скоро, неза-мисливим феноменом глобалне политике.

31.Ngf4 Nxf4

Подршка муслиманима постала је знак фактор кохезије неолиберала широм света. Директно с тим у вези, оптужба за исламофобију постаје диквалитатив јавног деловања у земљама које либерали још увек држе под свиленом стегом тоталитаризма различитости. Поносно груб, француски надмен и резак као дижонски сенф Гијом Фај се у новом тексту позабавио казнама за деликт мишљења који западне демократије орвеловски спроводе у име слободе.

32.Nxf4 Ba6

ЕУ се успешно батрга представљајући самртне грчеве тек као јутарњу гимнастику. Не доводећи у питање њен крај, Леонид Савин се позабавио на-чинима на које ће до извесности доћи.

33.axb5 Bxb5

Тоталитарни ситеми увек су се сламали изнутра. Комунизам је тако пропао, ту ће судбу поделити и конгломерат очаја којем тепамо НСП. Инсајдерске информације о пореским утајама широм света и механизмима којим управитељи јавног живота штите капиталисте објављени под именом „Панамски документи“ потресле су свет пре извесног времена.

Човек који је те документе уступио јавности анонимно се обратио свету и то писмо преносимо у целисти.

34.Nxd5 Qe6

Слом неолиберализма ни сами либерали више не доводе у питање. Својим новим текстом Борис Над не ликује над тим процесом. Али, далеко да је тужан због тога...

35.Rc3 cxd5

Поносни смо на ексклузивни текст Мирче Елиједеа из његове књиге „Путовање у Португал“ о Салазаровој „диктатури љубави“. Нисмо сигурни, али нам се чини да је ово први пут на српском језику да се ове Елијадеове речи објављују код нас.

36.Qxb5 Rb8

Не желимо да се бавимо дневном политиком, ни светском ни српском. „Искра“ није таблоид. Корупција је симптом болести свих демократских друштава, а у овом броју доносимо децембарски извештај Савета за борбу против корупције који доказује размере проневера страначких војника који су после месеца са лешине нашег државног организма, прешли на исисавање коштане сржи.

37.Rc7+ Kg8

Очајавање и инерција две су духовне и физичке силе које деценијама не само наше просторе држе далеко од извора живота. Искра дата књигом Хрвоја Магазиновића наставља да пламти у тексту Срђана Миљковића објављујући нутрину духовног пространства, грејући и позивајући на акцију.

v38.Qd3 1-0

Мат!

Мартовска „Искра“ је пред вама.

Надам се да ће Вам пријати.

Свако добро.

Давор Сантрач

С.А.Д.

Редакција „Alt-right news“

ЈЕВРЕЈСКИ ЕГЗОДУС ИЗ ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ ?

24.02.2017.

Демократска странка традиционално је политички дом америчких Јевреја докле сеже сећање. Од 1992., између 69 и 80% Јевреја гласало је за Демократе. Али, то би се све могло променити због промене природе странке.

Након сламајућег пораза на председничким изборима прошле године, Демократе пролазе кроз радикалне промене које их гурају више ка леви-чарском правцу који се показао изузетно непријатним за њене владајуће клике белих образованих либералних боема и секуларних Јевреја.

Тренутна кампања за столицу шефа Демократског Националног комитета који управља странком и најважније је место у ситуација када је странка ван власти, избацила је снажну могућност да Кејт Елисон, муслиман тамне боје коже (у ствари, више од половине је бело) буде изабран. Елисон је тренутно широко прихваћен као фаворит.

Будући да Демократе постају растуће зависне од „етничких“ гласова, бели образовани либерални боеми у странци морали су да изађу на крај са тзв. нападима за „беле привилегије“, док су Јевреји у

странци морали да се под хитно дистанцирају од израелске државе, коју левичари виде као европску колонију.

Раст Елисона у странци је природан исход оваквих тенденција. У прошлости је он повезиван са Луисом Фарканом (још један „high yellow“ тамнопути) и Исламском нацијом, организацијом описиваном као антисемитска - израз који се користи за све појаве од GTRWN („Gas The Kikes, Race War Now“) до неподдржавања политике државе Израел на западној обали.

Елисонова политика о Израелу је, у ствари, прилично разумна. У широко пренетом говору из 2010. рекао је: „Политика САД на Блиском истоку одређена је тиме шта је добро или лоше за земљу од седам милиона људи. Регион од 350 милиона људи ми сводимо на земљу од седам? Има ли то смисла? Има ли логике? То је исправно? Када се Америкаци који вуку корене од тих седам милиона умешају, све се мења. Треба ли да поновим то?“

Али, наравно, ово није довољно за многе секуларне америчке Јевреје за које је Израел од највише важности и место из ког извири њихов идентитет.

Али, не постоји разлог зашто би било ко из врха

Демократске странке бринуо због тога, поготову са про-муслиманским ставом који доказује колико је неко против Трампа.

Пошто се Демократе растућом брзином крећу у овом правцу, Јевреји се осећају растуће нелагодно – укључујући све тупе неоконзервативце који су ускочили на брод са Хилари у очајничком покушају да зауставе Трампа.

Поред тога, ово ствара бригу и међу Израелцима.

Израелски министар правде Ајелет Шакед, говорећи на Конференцији председника највећих америчких организација у понедељак 20. фебруара, је рекао: „Забринут сам због...опседајуће подршке Израелу унутар Демократске странке. Скоро уопште нисам заспао када сам пре две недеље видео анкету.“

Ова анкета показала је рапидно опадајућу подршку Израелу међу демократама и растућу подршку Палестинцима.

Са претварањем демократа у „антисемитску“ партију, колико ће их још дуго Јевреји подржавати и могу ли преживети без јеврејских донација?

Преузето са www.alternative-right.blogspot.com

Превод за „Искру“: Д.С.

ФРАНЦУСКА

Гијом Фај

ИСЛАМОФОБИЈА, НОВИ СМРТНИ ГРЕХ

18. фебруар, 2017

Исламофобија, варијанта «расизма», за доминантну идеологију меког тоталитаризма, настављена је данас; као што су анти нацисти за време окупације или анти совјетске снаге у бившем СССР-у. Иста логика потчињавања и сарадње (у страху је извор) окупираних према окупатору је на делу. Ислам је постао недодирљив, посебно снагама леве стране, чак и ако су његови корени везани за диктатуре, антисемитизам, угњетавање жена, опскурантизам; да не помињемо експлозију, деликвенције, криминал и тероризам, чија је велика већина починилаца муслиманског порекла.

Оптужба за исламофобију је ту да застраши и потчини. У име демократије и слободе.

Здраво, Орвеле.

Мазохистичка жеља да се буде окупирани и потчињени

Неколико муслиманских демонстрација, уз подршку исламских запослених, понављају овај слоган (савршено тоталитарни) исписан на транспарентима: «Исламофобија није мишљење, то је злочин».

ЦЦИФ (Заједница против исламофобије у Француској), поред милитантне исламизације Француске и миграционе колонизације, оптужује за «расизам» историчара Жоржа Бенсуна јер је рекао да су

арапски Муслимани високо на листи антисемитизма (види доле).

Живимо парадокс да је исламофобија осуђена, док су Ислам и муслимани широм света главни актери терора, убиства, репресије и опскурантизма!

А хришћанофобија је савршено дозвољена! (Исламофобија је чак кажњава смрћу од стране муслимана - видите сами Шарли Ебдо масакр, који је, међутим, много ређе исмевао ислам него хришћанство)

Антисемитизам (или Јудеофобиа) се наставља ако су у питању (случајеви су ретки) медији «крајње деснице» и француског соја, али то не важи за муслимане који имају привилегију невиности по том питању.

Јудеофобиа, као и анти - бели расизам, арапског, муслиманског и афричког порекла се углавном игнорише и некажњена је од стране француских власти, које тиме објективно постају саучесници. Док се широм света и у Француској чине напади, убиства и прогони хришћана у име ислама.

Ходамо на глави. Ово је добровољно служење. (1)

Неуобичајено – исламофобија заслужује да постоји?

За Паскала Брикнера, аутора недавног есеја

„Умишљени расизам“ (Грасет), исламофобија је проналазак који не одговара распрострањеном осећају на Западу да је машта довољна да неутралише отпор «исламизацији» и да оптужи као «расистички» - магична и осакаћујућа оптужба - противнике Салафизма. Ово је савршено тачно. Али, ово место је двосмислено. Јер, Брукнер одбацује исламофобију као нешто неморално, и елиминише могућности.

То подразумева да «није добро» бити исламофобичан; зашто не би било легитимно плашити се ислама, уколико смо објективно нападнути од стране ислама код куће, његове инвазије, злоупотребе и злочина?

Брукнер је прва фаза насилног потчињавања исламу. Разумна исламофобија је осуђена од овог наводно интелектуалног противника «исламизма». Брукнер поштује Минхенски дух: посебно никакав сукоб! Политички идеализам и оптимизам се осећа добро унутар менталне псоријазе елегантних интелектуалаца који мисле да је хармонична кохабитација - „заједнички живот“ у жаргону - могућ.

Оксиморон - „умерени и толерантни ислам“

Бајку о „умереном исламу“ (зашто не „центристичком нацизму“, „либералном стаљинизму“, „атеистичком католицизму“, итд?) емитована је од стране званичне идеологије.

Први који говоре против овог идиотизма су сами арапски писци и луцидни интелектуалци; жене и мушкарци, у ужасној мањини, али храбри у супротстављању претњи коју оличавају њихови верски опскуранти и фанатици, за које су «отпадници» криви за издају и најгори непријатељи.

Историчар Џорџ Бенсусан (2) је тужен за расизам од стране ЦЦИФ-а (Колективно против исламофобије у Француској), активиста организације објективно у савезу са радикалним исламом, које су пратили корисни идиоти и уобичајене сарадници: ЛИЦРА, Лига за људска права човека, СОС Расизам и МРАП (Тржиште «расизма»).

Нападнут је, јер је рекао да је у муслиманским породицама, антисемитизам део васпитања од детињства, што је социолошки доказано.

Иван Риуфол (Фигаро , 03/02/2017) примећује: «Издаја анти-расистичких покрета је међу кључним која треба да настави да подржава оне који потказују нову Јудеофобију, направљену да мери утицај идеологије на освајање умова. Она поновља[...] да су муслимани Јевреји тридесетих, упркос нападима у име Алаха. Иста инверзија стварности омогућава објављивање тврдње да је „ционизам - који често скрива мржњу неверника - анти-расизам.“ Он жали над „распадом нације, под теретом комунитаристичке презаштићености“. Што значи, новинарски речено, да је нација угрожена претежно муслиманском имиграцијом.

„Исламизација Француске остаје остварив циљ

све док држава наставља да се склања пред агресивном кампањом“. Свакако. Али, та неизбежна «исламизација» неће ни на који начин бити мирна ...

Патологија исламофила

Доминантна идеологија тврди да Француска и Европа имају културни дуг према исламу. Вредновањем ислама – огромне историјске лажи - цена је сразмерна штети која је проузрокована у Европи, САД и свету и његовом интелектуалном и културном сиромаштву.

Показује то колективна ментална патологија књиге „Светска историја Француске“ , коју је приредио Патрик Бушерон (Ле Сеуил).

То је обредник етно - мазохизма, покајања и само-мржње, који тврди да Француска и Европа имају од раног средњег века огроман део свог идентитета због ислама. Који је увек био најжешћи и најразорнији противник Европе.

У белгијском часопису идентитета „Европска ренесанса“ (бр 110, први квартал 2017), сазнајемо да билтен универзитетске жупе Лувен ла Нев поздравља што је муслиманска заједница отворила нову џамију.

Живела инвазија!

Католички билтен говори о «нашим муслиманским браћама и сестарама» и позива на отвореност за «светло лице ислама» .

Источни хришћани - прогоњени, опљачкани, масакрирани - сигурно цене овај патолошки мазохизам, анђеоски и маничан, европских католичких власти.

Ови несрећници знају из личног искуства и живота, да ислам није „сјајна“, већ тамна и крвава идеологија.

Пале цркве, убијају свештенике, а понекад нешто и напишу.

Уништити и не изградити је унутрашња логика ислама и његових антрополошких корена.

Парадокс: што више ислам убија, више се потискује исламофобија

Медији и политичка класа у Европи и Северној Америци су веома често, глупе, наивне и саме себи криве жртве пропаганде исламских идеолога.

Чак и католичка хијерархија пада у замку. Три лажна аргумента застрашују: 1) критиковати ислам и истаћи да су сви терористичке напади починили муслимани у име ислама је «стигма» Муслимана, дакле спада у смртни грех расизма . 2) не постоји муслимански тероризам, већ «тероризам» за кратко, који се не може приписати исламу. 3) Ислам је религија мира и љубави и критикују је, опет, расисти. Ове заблуде дискретно промовишу исламски терор и насилну имиграцију.

Анти-расизам? Главни извор расизма (анти - белог) и анти-семитизма у Француској, савршено толерисан, долази од муслиманских имиграната.

Муслимански стратешки идеолози од осмог века

предлажу појаву у облику жртве као најбољи начин агресије.

Први прогон широм света био је прогон хришћана од стране муслимана; потом муслимана међу собом на основу вере.

У оба случаја, ислам је фактор смрти, рата и зарања.

Исламофобија означава ислам се као главни извор терора, злочина, опскурантизма у свету.

Луд парадокс.

Исламофобија је чак кажњива смрћу, као што смо видели у масакру Шарли Хебдо и после сличног убиства у Северној Европи пре неколико година.

Тренутно, у Европи, бројни «исламофобни» новинари су под полицијском заштитом. (3) и претњом фатве.

“Исламофобични” Трамп шокира, упркос својој умерености

Минималистичка позиција Доналда Трампа, узета указом крајем јануара 2017. године, отказује (условно и стидљиво) дозволу да остану у САД за седам муслиманских земља које су уточиште терористима (далеко испод свог обећања да ће забранити све муслиманске имиграције, што би било од суштинског значаја), изазвала је у Конгресу и у свету неодмерени талас негодовања и подршке имиграционистима. Канцеларка Меркел и француски подређник Оланд.

Трампов декрет, који је такође укинут од стране судија које су показале своју диктатуру над народом, сматра се злочином исламофобије. Оланд подучава да је “пријем имиграната темељ демократија”, док је истина обрнуто.

То “одомаћено” се насилно, савршено недемократски, намеће иако аутохтони народи Европе и САД то масовно одбацују.

За излуделе доминантне идеологе, забранити улазак муслиманских имиграната је грех и борба против тероризма не може да се користи као разлог.

Чак и ако су 100% терориста муслимани.

Конгресне Демократе су оптужили Доналда Трампа за дискриминацију муслимана. Лидер Демократске групе у Сенату, Чарлс Шумер, рекао је да се “сузе сливају низ образе на Кипу Слободе”.

Оне не теку када муслимански имигранти који живе у САД редовно масакрирају америчке грађане? Дефинитивно би требало да круна на глави Кипа Слободе на улазу у луку Њујорк буде замењена исламским велом.

Било би важно да се не увреди ислам, зар не?

Турски потпредседник Владе Нуман Куртулмус наговестио је председнику Трампу, са мирном дрскости, да преиспита своју наредбу, сматрајући да га мотивише “исламофобија, анти-имиграциона осећања и растућа ксенофобија Запада”.

Муслимани, стога, заслужују право на инвазију.

Двоструки стандарди: Европа, Сједињене Америчке Државе и Канада су позвани да дочекају «мигранте» из Сирије и других места, али богати арапски монархистички апсолутисти, ништа више од других муслиманских земаља, на то нису позване.

Пронађите разлику.

“Исламофобија» и антијеврејски прогон

Муслимански идеолози и њихови левичарски уполсеници пореде прогон јеврејског народа између 1940. и 1945. године и наводну “исламофобију” која ће владати у Француској и Европи, нарочито после забране (теоријске, ограничене, широко пренете) женског облачења.

Пун чадор «буркинија”.

Ово поређење још више вређа Јевреје који су мета убилачког муслиманског антисемитизма од злочина Мерах и Кулибали. Гнусни «идентитет» или ФН нити врло опасни и субверзивни католички фундаменталисти су укључени у овај убилачки антисемитизам.

У недавним изјавама, Винсент Пеилон, Жан Кристоф Камбаделис (газда у ПС као најглупљи у друштву), Жан-Лик Меленхон, Едви Пленел, Тарик Рамадан тврдили су, уз помоћ медија демократа у САД да су муслимани прогањани у Француској и жртве «расизма» као Јевреји Вишија.

Све то док су они, у ствари, привилеговани!

Контрола, заустављање или осуда арапског или афричког насилника који је управо извршио кривично дело, пореди се са рацијама против Јевреја током Другог светског рата.

Можемо, у Француској, бити кривично гоњени за «исламофобију», али не и за “хришћанофобију”.

То је самоубилачки знак предаје и потчињавања Исламу.

(1) Хришћанство је данас у свету, религија и припадност највише прогањана и кривично гоњена. Изузев Кине и Северне Кореје, ислам је главни узрок. Напади на хришћанске богомоље у Француској између 2008. и 2016. године, (цркве, гробља, итд) порасли су за 245%. 2016. - по први пут у историји - свештеника (отац Хамел) су током мисе заклали Муслимани. Али, наравно, велика опасност је исламофобија, зар не?

(2) „Предмет Француска“ је последњи тест Жоржа Бенсусана (Албин Мишел, 2017)

(3) тужбе против деничарског недељника „Тренутне вредности“ (једино повећање продаје у односу на своје конкуренте, које брине олигархију) само за осуду исламизације и имиграциону инвазију доказује да су мејнстрим медији притискани од политизоване и пристрасне правде. Владавина права?

Преузето са

www.gfaye.com/lislamophobie-nouveau-peche-capital/

Превод за „Искру“: Д.С.

ЕВРОПСКА УНИЈА У ГОДИНАМА КОЈЕ ДОЛАЗЕ

10. фебруар 2017.

После Брегзита и значајног пораста евроскептицизма и популистичког утицаја у Европи, будућност Европске уније се, изгледа, више не доводи у питање. Ипак, будућност је увек отворено поље, те тако постоји и више могућих сценарија.

Амерички Национални обавештајни савет предлаже три могућности за развој ове ситуације: две негативне и једну позитивну.

Сценарио распада није претерано могућ, јер би довео до веома високих међународних ризика. Према овом сценарију, домаће фирме и домаћинства би одговорили неизбежном променом валуте - тако што би из домаћих финансијских институција убрзано повлачили депозите у еурима. Након заразе у другим државама чланицама и економске штете у кључним земљама, евро ће бити прва жртва. ЕУ као институција би вероватно била колатерална штета, јер би јединствено тржиште и слобода кретања широм Европе били угрожени повратком главних градова и граничних контрола. Према таквом сценарију, тешка економска померања и политички ломови би довели до распада цивилног друштва. Ако би распад био изненадан и неочекиван, било би врло вероватно да се покрене глобална рецесија или друга Велика депресија.

Према сценарију полаганог распада, Европа би успела да избегне најгоре апсекте тренутне кризе, али не би успела да предузме неопходне структурне реформе. Како чланице већ годинама подносе низак економски раст, оне се држе заједно, како би се избегли велики политички и економски поремећаји. Институције ЕУ се одржавају, али је јавно незадовољство и даље велико. Евро опстаје, али не постаје конкурент долару или јуану. С обзиром на године ниског економског раста, међународно присуство Европе је умањено; државе поново покрећу своје националне спољне политике.

Наш трећи сценарио, Ренесанса, заснован је на познатом обрасцу кризе и обнове, који је Европа доживела много пута у прошлости. Након буљења у провалију, већина европских лидера се договара око «федералног скока». Јавност подржава такав корак, имајући у виду најскорије ризике које доноси одржавање статуса кво. Европа која је више федерална, може почети само са групом кључних земаља еврозоне, уз неке које би изабрале да не учествују и неке друге које би усвојиле политику "да сачекамо, па да видимо". Временом би, без обзира на постојање Европе на више колосека, и даље постојало заједничко тржиште, а били би договорени

боље уједињена спољна и безбедносна политика на основу побољшаних тековина европске демократије. Појавило би се више нијанси Европе и појачала би се улога Европе, као и мултилатералних институција на светској сцени.

Иларија Масели, виши економиста организације Европа за конференцијским столом (независна пословно истраживачка организација), предлаже четири могућа сценарија за Европску унију.

Наставак стагнације. Комбинација неадекватних реформи и ниског глобалног раста ће продужити трнутно стање. Овакав сценарио би довео до богаћења фирми које се усмеравају на домаћу тражњу, а већина недостајућег раста долази од потрошача, Европљана. Инвестиције из приватног сектора су под сумњом, због суочавања са брло нестабилном пословном политиком, док јавне финансије стагнирају из страха од одлучног напуштања мера штедње.

Ресет. Комбинација реформе и резултата већег глобалног раста кроз ресет. виших глобалних резултата раста у Ресет. Владе обнављају своју посвећеност за будућа улагања и уклањање трговинских препрека, под окриљем ЕУ. Они, такође, поново посвећују пажњу неједнакости прихода и богатства, унутар и између држава. Глобални раст даје ветар у леђа и помаже финансирање ових напора, заједно са одлуком да се окончају мере штедње и повећа владина потрошња преко јединственог већег буџета. Расту доприноси много различитих извора и фактора, те сви пословни сектори осећају добробит у оваквом окружењу. Живот је леп, али не баш свуда. Такав сценарио, такође, захтева подскуп од 27 држава које се крећу ка политичкој унији.

По танком конопцу. Комбинација институционалних реформи на европском нивоу и низак глобални раст води ка великој неизвесности. Одлука о реформи долази као одговор на пристиске широм континента, укључујући и Брегзит. Као исход, државе чланице и ЕУ ходају по танком конопцу између управљања предвиђеним очекивањима и стварања довољног раста. Потребно је време да би се преко реформи дошло до неког резултата, али у међувремену раст производње би могао да се успори. Због мале тражње од споља, владина потрошња игра суштинску улогу у јачању економије. У том смислу, овакав сценарио највише подржава послове који испоручују владине услуге.

Празне приче (вербална обећања, без икаквог деловања). Јавно, земље декларативно заступају

европске интеграције, али у стварности налазе своје изворе раста изван Уније. У таквом окружењу, успешни послови састоје се углавном од извозника из континенталне Европе – њихови запослени, добављачи и акционари су исти. У комбинацији са неадекватном реформом, постојање јединственог тржишта је од користи само неким земљама, док у другима приходи стагнирају; ово само још више прелама Европу.

Ако се ситуација посматра објективно, онда оба позитивна сценарија, Ренесанса (америчка верзија) и Ресет (верзија ЕУ) изгледају тешко оствариви. Политичке институције ЕУ су препуне контроверзи. Бирографија не може да се избори са тренутним изазовима, а утицај спољних сила (на пример, ситуација у Румунији) могао би и даље да игра кључну улогу. Примећено је у захваљујући односа Сједињених држава и Немачке, чак и на вербалном плану, а колапс Транс - пацифичког партнерства само погоршава тренутну ситуацију.

Која су руска очекивања и каква је могућа прогноза будућности Европе? Иронично јесте, али Русија је заинтересована за уједињену и стабилну Европу. Али, постоји један услов. Европа мора бити независни играч, који је, додуше колективни. До сада, Брисел је био један од Вашингтонових пиона на шаховској табли Евроазије. Санкције против Русије, пројекат Источног партнерства, НАТО операција Атланска одлучност - све ове комбинације нису аутентичне европске одлуке. Чак, узимајући у обзир могуће побољшање руско-америчких односа, нека врста ревизије евроатланских интеграција је неопходна за

поуздан однос између Москве и Брисела. У идеалном случају, требало би да их замене евроазијске интеграције.

Али Русија треба да се припреми за могући сценарио колапса ЕУ. Онда треба појачати билатералне односе са кључним државама у региону, мада то не значи да таква поставка треба да буде на штету других страна. Пре увођења санкција, предност у трговинским односима (увоз-извоз) између Русије и ЕУ, имале су Немачка, Холандија и Италија. Нови услови овог времена (према Фернанду Броделу) могу да промене однос снага и предности.

Поред тога, демографска основа ЕУ се променила. Мало је вероватно да ће се проблеми са избеглицама и мигрантима решити у блиској будућности. Док у ЕУ постоје нека либерална острва, Африканци и Азијати ће наставити да продиру на Европско полуострво и да стварају своја гета и етничке енклаве. А то ће, са друге стране, утицати, на друштвене и економске политике у неколико земаља. Како је показало искуство, асимилација на основу мултикултурализма није одржива.

Међутим, руководство ЕУ није спремно да преузме било какве радикалне мере због природе политичке културе ЕУ. Да ли би то био разлог за долазак контра-елита на власт у ЕУ? То је, у најмању руку, тренд. Овај сценарио је сасвим могућ путем демократске процедуре.

Леонид Савин је геополитичар и политиколог. Главни уредник сајта Геополитика.ру и англојезичког издања „*Journal of Eurasian Affairs*“.

Преузето са www.katehon.com

НОВОВИДЕЛО

НИШТА СМО БЕЗ СНАГЕ ДУХА!

СЛЕДЕЋА РЕВОЛУЦИЈА БИЋЕ ДИГИТАЛНА

Анонимни узбуњивач који је извор докумената процурелих из агенције за оснивање офшор компанија „Мосак Фонсека“, на основу којих је настао глобални пројекат „Панамска документа“, обратио се јавности. У писму које је упутио немачком листу „Зидојче цајтунг“ и Међународном конзорцијуму истраживачких новинара (ИЦИЈ) насловљеном „Револуција ће бити дигитална“, извор објашњава разлоге због којих је новинарима доставио документа, указује на потребу за бољом заштитом узбуњивача и апострофира глобалне проблеме модерног доба. Писмо преносимо у целости.

Неједнакост прихода једна је од главних карактеристика нашег времена која утиче на све нас, широм света. Расправа о изненадном повећању неједнакости је актуелна већ годинама – у политичким и академским круговима и међу активистима који су једнако немоћни да зауставе њен раст упркос бројним говорима, статистичким анализама, оскудним протестима, и званичним документима.

Ипак, остају питања: Зашто? И зашто сада?

Панамска документа дају убедљив одговор на ова питања: распрострањена и свеприсутна корупције. И није случајност да одговор на питања долази из адвокатске канцеларије.

„Мосак Фонсека“ био је више од шрафа у машинерији управљања светским богатствима. Користио је свој утицај да пише законе и налази рупе у њима у корист криминалаца и то је радио неколико деценија у земљама широм света. Фирма „Мосак Фонсека“ је, на пример, у случају острва Ниуе управљала овим пореским рајем од његовог оснивања. Рамон Фонсека и Јирген Мосак чине да поверујемо да су њихове фирме попут аутомобила за специјалне намене.

Али, продавци половних аутомобила не пишу законе. Једина специјална намена возила која су они произвели била је да варају, на високом нивоу.

„Шкољка компаније“ често су повезане са утајом пореза, али „Панамска документа“ показују ван сваке сумње да се ова предузећа, иако нису илегална по дефиницији, користе за широк спектар кривичних дела која превазилазе утају пореза.

Одлучио сам да разоткријем „Мосак Фонсека“, јер сматрам да њени оснивачи, запослени и клијенти треба да одговарају за своје улоге у овим делима, од којих су само нека откривена. Биће потребне године, можда и деценије, да се јавности у потпуности предоче ове прљаве радње.

У међувремену, охрабрујуће је што је отворена нова глобална дебата. За разлику од раније уљудне реторике која је успешно изостављала било какав наговештај о злоупотребама од стране елите, ова дебата усмерена је на оно што је важно.

У том смислу, размишљам у неколико праваца.

Иначе, не радим ни за једну владину или обавештајну агенцију, и никада нисам – чак ни по уговору. Моје становиште је моје сопствено. Као што је била и моја одлука да поделим ове документе са „Зидојче цајтунгом“ и Међународним конзорцијумом истраживачких новинара (ИЦИЈ), не из било каквих политичких разлога, већ зато што сам добро разумео њихов садржај и неправду коју описују.

Пажња медија до сада је била усмерена на то шта је све легално и дозвољено у овом систему. Ово што је сада легално је заиста скандалозно и мора бити промењено. Али, не смемо да изгубимо из вида и другу важну чињеницу: адвокатска фирма, њени оснивачи и запослени су у ствари свесно прекршили безброј закона широм света – и радили су то изнова и изнова.

Премда су се јавно изјашњавали да о томе ништа не знају, документа показују да су имали сазнања и да су свесно кршили законе. У најмању руку знамо да је Мосак починио кривоклетство пред федералним судом у Невади, као и да је његово ИТ особље покушало да заташка његове очигледне лажи. Они би морали да буду процесуирани без икаквог специјалног третмана.

На крају, хиљаде кривичних поступака могло је да настане из „Панамских докумената“, под условом да надлежни имају приступ и да могу да процене конкретна документа. ИЦИЈ и њихове партнерске новинарске организације изјавиле су да документа неће проследити надлежним органима. Ја сам вољан да са њима сарађујем колико могу.

Када смо код тога, посматрао сам како се животи узбуњивача и активиста у САД и Европи урушавају због тога што су открили очигледан криминал.

Едвард Сноуден се стационирао у Москви, након што га је Обамина администрација отерала претњама да ће га оптужити за шпијунажу. Због његових открића о Националној безбедоносној агенцији (НСА), заслужије да га у САД дочекају као хероја, као и да добије адекватну награду, а не да буде протеран.

Бредли Биркенфелд награђен је милионима долара за информације у вези са Швајцарском банком УБС, али је ипак осуђен на казну затвора од стране Министарства правде. Антоану Делтуру се тренутно суди јер је новинарима дао информације о томе како је Луксембург одобрио тајне пореске олакшице мулти-националним корпорацијама које су утајиле порезе вредне милијарде. Има још примера.

Узбуњивачи који излажу неупитне злоупотребе, било да су инсајдери или аутсајдери, заслужују заштиту од прогона влада. Све док владе законски не уреде заштиту узбуњивача, истражни органи ће за документа морати да се ослане на сопствене ресурсе или медијска открића.

У међувремену, позивам Европску комисију, Британски парламент, Конгрес САД-а и све државе да предузму брзу акцију не само да заштите узбуњиваче, већ и да ставе тачку на глобалне злоупотребе регистара.

Сваки регистар земаља чланица ЕУ треба да буде јавно доступан и да пружи детаљне податке о стварним власницима компанија. Велика Британија може да буде поносна на своје досадашње иницијативе, али треба још много да учини како би стала на пут скривању финансијских података на својим острвским територијама, које су несумњиво основа за институционалну корупцију широм света. САД не могу да поверују да ће свака од педесет држава донети разумне одлуке о својим корпоративним подацима. Истекло је време за Конгрес да се умеша и наметне транспарентност постављањем стандарда за приступ јавним информацијама.

И док је једна ствар величање транспарентности рада владе, сасвим друга је да се то заиста и спроведе. Јавна је тајна да велики број изабраних представника у САД, проводе већину свог времена у прикупљању новчаних средстава. Утаја пореза не може бити решена све док изабрани званичници моле за новац елите које имају највећи интерес да избегну плаћање пореза. Ове политичке праксе су непомирљиве.

Наравно, то нису једина питања која треба да се реше. Премијер Новог Зеланда Џон Ки био је необично тих на чињеницу да је његова земља омогућила да Кукова острва постану Мека за финансијске преваре. У Британији, Торијевци су бесрамно прикривали сопствене послове са офшор компанијама. Џенифер Шаски Калвери, директорка мреже за борбу против финансијског криминала у САД дала је оставку и прихватила посао у ХСБЦ, једној од најозлоглашенијих банака на планети (која случајно има седиште у Лондону). У светлу политичког кукавичлука, лако је подлећи дефетизму и рећи да је све остало непромењено, и да су „Панамска документа“, ако ништа друго, упадљив симптом друштвених болести.

Али питање је коначно на столу, а да је за промена потребно време није никакво изненађење. За педесет година, извршну, законодавну и судска власт широм света била је неуспешна у борби са метастазирајућим пореским рајевима. Чак и данас, Панама каже да не жели да буде позната само по процурелим документима, али њена влада је испитала само једну рибу у мору.

Банке, финансијска контролна тела и порески органи су подбацили. Донете су одлуке које су поштеделе богате и биле усмерене на средњу и ниску класу.

Назадно и неефикасно судство је такође подбацило. Судије су пречесто прећутно пристајале на аргументе богатих, чији су адвокати, не само „Мосак Фонсека“, добро обучени да дословно прате закон, док истовремено чине све што је у њиховој моћи да

преокрену суштину закона.

Медији су такође били неуспешни. Многе медијске куће само су сликовите пародије онога што су некада биле. Изгледа да је нови хоби милијардера куповина медијских кућа – медији се све мање баве озбиљним темама чији су главни актери богати, док озбиљни истраживачки новинари немају средстава.

Последице овога су стварне: осим „Зидојче цајтунг“ и ИЦИЈ, уредници неколико великих медија имали су прилике да виде „Панамска документа“, али су изабрали да их не објаве. Тужна је истина да међу најистакнутијем медијским организацијама у свету није било заинтересованих да извештавају о овом пројекту.

Подбацили су и правни стручњаци. Демократска владавина зависи од одговорних појединаца који треба да разумеју и поштују закон, а не да га злоупотребљавају. Адвокати су постали толико корумпирани да је неопходно да дође до великих промена у струци.

Појам „правне етике“, на коме се заснивају кодекси понашања и лицензирање, постао је оксиморон. „Мосак Фонсека“ нису пословали у вакууму – иако су често добијали казне и прекршаје, велике адвокатске канцеларије биле су њихови савезници и клијенти у скоро свакој држави. Они који су способни да плате више увек ће наћи адвоката за своје циљеве, било да је то адвокат из „Мосак Фонсека“ или неке друге фирме. Шта је са остатком друштва?

Кумулативна последица свега овога је потпуна ерозија етичких стандарда, која на крају доводи до система који и даље зовемо капитализам, а своди се на економско ропство. У овом систему – нашем систему – робови нису свесни нити свог статуса нити господара. Јер је овај систем потпуно другачији – у њему су нематеријални окови пажљиво скривени међу табацима недоступних правних докумената. Размре глобалне штете требало би да нас размрдају. Када је, међутим, потребно да нас упозори узбуњивач, то је разлог за још већу забринутост. Јер то указује да је модел „контроле и равнотеже“ власти пропао и да је пропадање системско. Дакле, сада је време за праву акцију, а она почиње постављањем питања.

Историчари могу лако да израчунају колико пута су питања која се тичу опорезивања и неравнотеже моћи била покретач револуција у прошлим временима. Војна моћ некада је била неопходна да се потчини народ. Отежан приступ информацијама данас је једнако успешан, чак и успешнији јер је често невидљив. Живимо у времену јефтиног, неограниченог дигиталног складиштења и брзих интернет веза које превазилазе државне границе.

Није потребно много да се повежу тачкице – следећа револуција биће дигитална.

А можда је већ почела.

Извор: ИЦИЈ

ПОСЛЕДЊА БИТКА НЕОЛИБЕРАЛИЗМА

Распад Совјетског Савеза (чија је историја окончана 8. децембра 1991. године тајним договором у Бјеловешкој шуми), а пре тога распуштање Варшавског уговора и рушење Берлинског зида, означили су пораз источног, комунистичког блока – и крај биполарног светског поретка. Наступило је (или је тако само изгледало) „америчко столеће“. У дуготрајном Хладном рату најзад је победио либерални Запад, који је самог себе прогласио „слободним светом“. Тријумфовао је либерализам као једина преостала глобална идеологија, која је, редом, имала прилику да посматра смрт својих конкурената: конзервативизма, или „остатака апсолутистичких режима“ током XIX века, потом фашизма, који је нестао у судару са совјетском Русијом, и најзад самог комунизма, као последње алтернативе либералној идеологији.

Френсис Фукујама, аутор чувеног есеја Крај историје и последњи човек (1992), у свом чланку писаном за ревију *The National Interest* године 1989. славодобитно констатује да је „тријумф Запада, западне идеје, видљив пре свега у потпуном исцрпљивању систематских алтернатива западном либерализму“. Овде није у питању само промена у интелектуалној клими или појава реформаторских покрета у „ауторитарним режимима“. Још важнију чињеницу, према овом мислиоцу, представља „неизбежно ширење потрошачке западне културе у веома различитим контекстима“, од „Кине до Рангуна и Техерана“.

КРАЈЊЕ ТАЧКЕ ЕВОЛУЦИЈЕ

Како се окончава историја у визури овог либералног мислиоца?

Укратко, према Фукујама, овом победом досегнута је „крајња тачка идеолошке еволуције човечанства“ и остварена „универзализација западне либералне демократије као крајњег облика људске владавине“. Закључак се намеће сам по себи: на тај начин није само победио либерализам као идеологија, већ је дошло и до „краја (свих) идеологија“.

Паралелно с тим, међутим, догађа се нешто што остаје у сенци или што још није довољно примећено. Са „тријумфом Запада“ над својим идеолошким противницима коинцидира и крај епохе модерне. Модернизација и прогрес, две темељне опсесије либерализма, после приближно два века на Западу долазе до свог логички неумитног краја. Могућности модерне су коначно исцрпљене. Модернизација је довршена, продирући у све поре друштва. Даљи прогрес (кретање ка унапред утврђеном циљу) постао је или бесмислен или немогућ. „Воз је“, како примећује Александар Дугин у Четвртој политичкој теорији,

„приспео у станицу“. Са крајем модерне, завршава се и либерална епоха, додуше на битно другачији начин него што је то замишљао Фукујама, пошто се у часу своје победе и сама либерална индивидуа распада, а либерализам постаје суштински ирелевантан. Индивидуа, на коју се позивао либерализам и у име које је водио своје битке, заиста „постаје мера свих ствари“, али се испоставља да је таква индивидуа празна и без садржаја (индивидуа је „сама по себи ништа“, открива немачки антрополог Арнолд Гелен, она свој идентитет позајмљује од друштва, политике, историје. „Човек је биће недостатка“).

КРАЈ МОДЕРНЕ, ПОЧЕТАК ПОСТМОДЕРНЕ

Из модерне ступамо у постмодерну. Оптимизам модерне се нагло гаси. Остварење тог дуго прижељкиваног циља не доноси никакву еуфорију, већ пре равнодушност, отупелост или разочарење. Отуда постмодерна меланхолија и склоност ка иронији и фрагментацији, рециклирање, опседнутост технологијом и комуникацијама, „економија као судбина“, еклектицизам, одсуство смисла („великих наратива“), немоћна резигнација... С индивидуалног, одвија се прелаз на субиндивидуални ниво, а то је истовремено и прелаз од људског ка подљудском. Из либерализма се на Западу постепено рађа нови мисаони ток, који се обично назива „постмодернизмом“. Историја се, према мислиоцима постлиберализма, у овој тачки заиста примиче свом крају и претвара се у „постисторију“.

Ова епоха, међутим, није никакав период мира и благостања, већ крајње турбулентно доба, обележено дубоким финансијским, економским и политичким кризама на самом Западу; побунама миграната, насилним превратима у земљама које су до јуче припадале Другом, или у земљама Трећег света, „обојеним револуцијама“ и војним интервенцијама, расним и етничким сукобима, те хантингтоновским „сукобима цивилизација“. Овоме треба додати и прави бум тероризма, повратак религијски мотивисаних сукоба, масовне миграције, као и свргавања непоћудних режима широм света. Блиски и Средњи исток тону у крвави метеж (из кога се помаља постмодерни „исламски калифат“). Насиље се постепено, а потом све брже и брже, шири Европском унијом и самим Сједињеним Државама. Његове ерупције нам каткад изгледају немотивисане или сасвим бесмислене. То су знаци наступајућег хаоса, који осваја планету.

ИДЕОЛОГИЈА БАНАЛНОСТИ

Либерализам у том часу креће у своју последњу битку, ону која се води против „нелибералних“ елемената на самом Западу и на „периферији“: против

тероризма, против сексизма и полне неједнакости, против остатака цркве и политике, против државе и репресије, против преосталих „диктатура“, све под заставом „политичке коректности“. Запад услед тога не постаје стабилнији, напротив, он се у тој борби и сам исцрпљује и све више угрожава сопствено благостање и безбедност. Једна од последица тога је „империјално прегревање“ САД, на које је још касних 80-тих упозоравао Пол Кенеди. Овај пут је пређен за релативно кратко историјско време, од америчког председника Џорџа Вокера Буша (Млађег) до Барака Обаме. Његов коначни пораз означава неуспех Хилари Клинтон да преузме власт у Белој кући. Тријумф Доналда Трампа значи одустајање америчких политичких елита – или једног њиховог дела – од глобалистичког либералног утопизма.

Разлози за ове промене крију се у самој историји и структури либерализма као идеологије која је током два претходна столећа или дуже одлучно утицала на историју западне цивилизације. Либерализам, наиме, представља најважнију политичку идеологију Запада у време модерне. Он је њен довршен и заокружен израз.

Реч је о заиста тоталитарној и нихилистичкој идеологији, која се дуго времена представљала као борба за личну слободу, за еманципацију индивидуе и њеног „критичког разума“, односно као одсуство сваке идеологије, или, како то примећује мислилац Томас Молнар у својој Либералној хегемонији, на- просто као „нормална егзистенција“.

Подсетимо се, током своје дуге историје, либерална идеологија је била моћан покретач побуне Грађанског друштва (Т. Молнар) против друге две темељне институције на којима је почивао сваки друштвени поредак – Државе и Цркве. То је уствари побуна против хиљадама година устаљеног поретка ствари. У основи, либерализам је идеологија приземности, баналности свакодневног живота. Њен центар су индивидуа и њене себичне потребе (тржиште). Отуда стални напади на цркву, краљеве и аристократију. Како примећује Томас Молнар, „тек је у XVIII веку Волтер учинио нешто оригинално“: он је први писац који се, уместо краљевима и ратовима, окреће грађанима, „њиховим осећањима и њиховим тежњама“.

Реч „либерализам“ појављује се први пут у Шпанији 1812. године. Међутим, главни либерални мислиоци уобличио су своје идеје већ у касном XVII столећу, угледајући се на филозофе просветитељства.

РАЗДОБЉЕ ЛИБЕРАЛНОГ ТЕРОРА

Скривени циљ либерализма као идеологије је обезвредити и обесмислити сваку вишу тежњу. Бог више не постоји, или је свргнут са свог трона; остаје човек са својим свакодневним проблемима, који више не признаје било какав ауторитет. Управо зато либерализам промовише људску себичност. Његова стварна намера је да оствари напредак

у друштву, али не путем човекових врлина, него помоћу његових мана, како то предлаже Бернар Мандевиј, према коме се егоизам појединца налази у служби друштвеног прогреса. Реалне су искључиво људске потребе (при чему се само по себи разуме да приоритет, као једино стварне, имају оне материјалне), док се идеали доводе у сумњу и исмевају. Религија и монархија постају предмет сталних напада и разорних критика. Такви напади се воде под заставом борбе за слободу, а против „затуцаности“ и „мрака историје“. Отуда је Држава сведена на уговорни однос и подвргнута деловању разних лобија, а Црква прогнана из сфере јавног живота, пошто је само друштво десакарализовано. Последица тога су револуције, попут оне коју је повео Кромвел у Британији, потом јакобинског преврата у Француској. Жар револуционара се, у оба случаја, окончава отвореним терором, који се спроводи против остатака „старог режима“, свештенства и племства, док се с монархијом обрачунава на бруталан и у исти мах дубоко симболичан начин: краљеубиством.

Француске револуционарне власти још 1790. свечано прокламују своју намеру да „ослободе поробљене народе“ и у суседне државе „извезу слободу“, не питајући за цену свог подухвата (показаће се да се она мери милионским жртвама). Речи „терор“ и „тероризам“ улазе у речнике приближно у овом периоду и испрва означавају акцију власти против противника овако замишљене револуције. Рат који у априлу 1792. проглашавају јакобински револуционари је „тотални рат“. У основи, то је грађански рат, који се подједнако води против спољашњег и унутрашњег непријатеља. Против таквог непријатеља допуштена су сва средства, будући да је он криминализован као непријатељ људског рода. Такав однос према непријатељима ће обележити све војне походе које либерали воде у „име слободе“, укључујући и амерички „рат против тероризма“.

ЛИБЕРАЛИЗАМ У СВОЈОЈ ИМПЛОЗИВНОЈ ФАЗИ

Са глобалном победом либерализма, ситуација се из корена мења. Филозоф Жарко Пуховски пише да данас све „модерне државе на Западу(...) испуњавају мање или више све захтеве либерализма као политичке идеологије“, односно све су већ либералне. Прокламовани циљеви либерализма су остварени; на пиједестал је, као истински и једини субјекат историје, уздигнута апстрактна либерална индивидуа (а не било који колективитет: класа или нација). Либерализам ступа у своју „имплозивну фазу“, када се, лишен својих опонената, и сам раствара, будући да му недостаје непријатељ (Држава, Црква или Партија) против кога би надаље водио своју борбу.

Либерализам у оном виду који смо до сада познавали смењује постлиберализам. Он заиста пре- стаје да буде идеологија која се пропагира, да би постао нешто општеобавезујеће, нешто се само по

себи подразумева и само ретко доводи у сумњу. С друге стране, он се претвара у једину (пост) политичку праксу, у огољену и суморну стварност постиндустријског друштва. Услед тога, вера у прогрес постепено ишчезава, као и убеђење у универзализам либералних догми, а сцијентизам, рационализам и позитивизам, као несумњиве вредности либерализма, такође бивају одбачени. „Просветитељски пројекат“, како примећује постлиберални мислилац Џон Греј, у постмодерни постаје „само мртво слово“. Другим речима, либерализам губи свој просветитељски темељ. Ричард Рорти, још један филозоф постлиберализма, на ово питање нуди следећи одговор: либерализму и није потребна никаква основа, па ни просветитељство, будући да се „може добро развијати и без њега“.

Исто то наводно важи и за друге цивилизације, које такође морају одбацили своје темеље како би, слично Западу, и саме постале либералне. То се ипак у стварности не догађа. Тако постлиберализам, настављајући да се бави својим апоријама и контрадикцијама, и вртећи се у зачараном кругу својих старих идеја, постаје све више ирелевантна доктрина. Он губи своју оштрицу и претвара се у апологију постојећег стања, или се пред стварношћу постмодерног и постиндустријског друштва Запада, за коју је заслужна управо победа либерализма, препушта резигнацији и очајању.

Занимљиво је да Фукујама, који је први изнео тезу о либералном „крају историје“, сада предлаже својеврсно заустављање Запада и повратак класичном либерализму. Будући да је „либерални крај историје“ у најмању руку одгођен (у стварности, он се никада неће догодити, јер се историја сада одвија сасвим другим смером), његов предлог је јачање националних држава и повратак научном рационализму. Пошто је либерализам већ разорио све традиционалне друштвене структуре и ослободио духове из лампе, Запад креће другим путем, који либерална мисао једноставно није успела да предвиди. Стичешеутисагда је и сам Фукујама ужаснут пред неочекиваном стварношћу постмодерне. Али задржавање у унапред постављеним границама противуречи не само либерализму као идеологији, већ и самој логици историје.

КА „ПОСТЧОВЕКУ“: БУДУЋНОСТ ЗАПАДА

На место оваквог посусталог „класичног либерализма“ ступају другачији, много релевантнији и провокативнији интелектуални токови. Један од свакако најинтригантнијих је „нова левица“, која се рађа из (пост)структурализма 70-тих и 80-тих година и окреће се радикалној критици и „деконструкцији“ институција либералног грађанског друштва, које раскринкава као дубоко репресивно и тоталитарно.

Основна теза такве „нове левнице“ могла би се свести на оно што либерализам данас настоји да сакрије или прећути: ново доба, које су

прокламовали либерални идеолози, није донело никакво ослобођење ни еманципацију. „Диктатура отуђења“ је, напротив, постала још суровија и тежа. Речником нове левнице, то је диктатура „надградње“ над „структуром“ (базом која је веома разнолико схваћена).

Неке од главних теза ових мислилаца заслужују да буду посебно поменуте. За разлику од „класичног либерализма“, који сада предлаже заустављање на једној тачки развоја, оне представљају прилично јасну антиципацију будућности Запада, или мање или више заокружен „пројекат пожељне будућности“ западне цивилизације (А. Дугин).

Ролан Барт говори о „смрти аутора“, Бернар Анри Леви о „смрти човека“ (обе су последица „смрти Бога“). (Недељива) индивидуа постаје „дивидуа“, нешто што се може делити, случајни скуп механичких делова: органа, идеја, хтења, нагона, жеља... Појам човека је у овој оптици „тоталитарна апстракција“. Човека ће заменити „постчовек“: мутант, киборг, клон или нешто што постоји само у виртуелном свету (виртуел).

ТРАНСХУМАНИЗАМ И ПОСТ-ЗАПАД

Мишел Фуко (у Историји лудила) открива да је савремени однос према менталним обољењима једнак односу према злочинцима, те да су у почетку „новог доба“ казнионице и луднице биле једно те исто. У питању је својеврсно „интелектуални расизам или апартхејд“, заснован на погрешним представама о душевном здрављу. Сам појам „душевног здравља“ се стога одбацује. Алтернатива је свестан избор душевне болести: шизофреније, на пример, у делима Делеза.

Будући да душевно здравље не постоји, баш као ни човек у досадашњем смислу, само по себи се намеће превазилажење свих сексуалних табуа и ограничења (одбацивање самог појма настраности, прихватање инцеста, слободан избор пола...) Заједничко име за све ове тенденције је „трансхуманизам“.

Овакав прелаз изискује и радикалну „промену свести“. „Промена“ или „подизање свести“ су термини који звуче беневољентно и безазлено кад се користе у екологији (у смислу „подизања еколошке свести“). Ови појмови ипак имају дубље значење, као захтеви за својеврсно „преумљење“ у условима постмодерне. Одмах потом се испоставља и захтев за легализацију дрога (у чему је легализација „лаких“ дрога само први корак).

Одбацује се најзад не само буржоаско и либерално друштво као тоталитарно и репресивно (репресија надградње над базом) већ и свако уређено структурирано друштво и држава у корист „мноштва“ и анархистичких заједница у свим облицима.

Књига Империја Антонија Негрија и Мајкла Харта чини неку врсту политичког манифеста оваквих покрета. У њој се аутори залажу за „револуцију мноштва“, која ће, користећи предности гло-

бализације и њене могућности, створити мрежу светске саботаже и, ослобађајући „креативне потенцијале мноштва“, коначно разнети „глобалну империју“. Та „глобална империја“ јесте друштво хиперкапиталистичког Запада створено управо либералним револуцијама током протекла два века. „Револуција мноштва“ то су геј-параде, побуне у насељима миграната и у сквотовима, карневалски протести антиглобалиста и нових синдиката, политички хепенинзи и спектакли поп-културе, еколошке или уметничке протестне акције.

Унутар ових мисаоних координата се постепено и све јасније оцртавају контуре слике новог и другачијег, постлибералног Запада – „Пост-Запада“, Запада с оне стране модерне.

Борис Над, рођен у Винковцима, Славонија, 1966. године. Студирао у Загребу и Београду, дипломирао

на Београдском универзитету. Од 1994. године објављује есеје и чланке у домаћој периодици (Правда, Економика, Јавност, Држава, Погледи). Прозу, поезију и есеје објављивао у Књижевној речи, Збиљи, Свескама, Савременику, Књижевним новинама, Српском листу, ЕВРОПИ нација, УНУС МУНДУСУ, Трагу, Зениту, Летопису Матице српске и Политици. Био је члан редакције Књижевне речи и редакције Зенита. Часопис УНУС МУНДУС (бр. 23-25, Ниш, Нишки културни центар, април 2007) штампао је тематски блок састављен од текстова аутора под насловом Нова Итака (Крај ноћи).

До сада је објавио следећа дела:

1. Време империја; 2. Гозба победника; 3. Нова Итака; 4. Идеја центра 1; 5. Неми богови; 6. Идеја центра 2

ЕКСКЛУЗИВНО МИРЧЕА ЕЛИЈАДЕ

САЛАЗАРОВА ДИКТАТУРА ЉУБАВИ

Мирчеа Елијаде, један од најважнијих светских стручњака у области компаративне анализе религије, службовао је у румунској амбасади у Португалу током Другог светског рата. У овом броју „Искре“ – колико нам је познато, по први пут на српском језику - доносимо извод из завршетка његове књиге „Путовање у Португал“ у ком говори о његовом виђењу владавине Антонио де Оливиере Салазара који је управљао Португалом до 1968.

APPENDIX D

Предговор Салазаровој револуцији у Португалу

Ову књигу политичке историје написао је човек који се, поштено говорећи, не бави ни историјом ни политиком. Рођена је из стања недоумице и написана да одговори на питање од чијег се постављања аутор није уморио у протеклих десет година: да ли је духовна револуција могућа?

Да ли је револуција историјски препознатљива, ако су је спровели људи који верују, пре свега, у преваходност духовног?

Данашњи Португал је можда једина земља у свету која је покушала да одговори на такво питање.

Студија овог случаја утолико је почнија што је португалски политички експеримент који је почео са првим либералним уставом и грађанским ратом на почетку деветнаестог века данас закључен.

Салазар, уједињујући Португал у линију његове историјске судбине, окончава уништавајући циклус

који се хранио утицајима и идеолошким сукобима деветнаестог столећа, који су знали за латентну припрему револуције и проглашење републике, борбе међу партијама, политичка анархија и коначно контрареволуција 28. маја 1926. којом се завршава овај круг и почиње нови, заснован на потпуно другачијим принципима и другом наслеђу.

Салазарова морална и политичка револуција је успела; најбољи доказ је ведрина и плодност данашњег Португала поређена са хаосом претходног режима.

Ко се не сећа рефрена „Бис за португалску револуцију!“ којим се чувени париски двостих пре двадесет година завршавао?

Модерна португалска историја занимљива ми је и са друге тачке гледишта.

Како је могуће доћи до хришћанске форме тоталитаризма, у којој држава не заплетује животе оних који је чине, и људска личност (личност, не индивидуа) задржава сва урођена јој права?

Толико је изговорено и написано о улози и границама слободе, али ми се древна хришћанска формула чини најближом истини: „Воли и чини што желиш“ (Свети Аугустин).

Али прво – љубав.

Љубав осигурава човеку стање блаженства у ком су насилни нагони у најмању руку успавани. Братска љубав прочишћује и човек тако прочишћен може по нахођењу вежбати све слободе које има; оне никад неће угрозити мир његовог суседа, нити угрозити друштво. Слобода којој претходи и храни је брижност

је оптимална клима за савршенство човека.

Али, колико је ова хришћанска слобода у љубави далеко од Раблеове максиме: „Чини шта хоћеш!“ која је опседала толике доктринарне сањаре осамнаестог столећа!

Салазарова држава, хришћанска и тоталитарна држава, заснована је пре свега – на љубави.

Оваква тврдња може, у очима заинтересованих, изгледати као неодговорни узвик неког дилетанта. Али, то није ништа друго до најмањи заједнички садржалац револуције и реформи које је провео Салазар. Јер то је оно што се хтело заменом индивидуе (грађанина) породицом, неодвојивим нуклеусом нације и повратком заједништву, схваћеном као органски друштвени колектив; и шта значи рећи: „Не доводимо нацију у питање. Ниједан син не би желео другу мајку“?

Све су то варијације истог органског заједништва љубави: љубави која ствара, уједињује и вредност види у породици. Ова природна и нераскидива веза и, као таква, једина ствар која може вежбати политичка права једино долази у биће кроз чин љубави, са свим што он подразумева: сажаљењем, жртвом, одрицањем, стварањем. Читав друштвени и концепт владања Салазара заснован је на породици и, као такав, на љубави. Задруге, градови и нација нису ништа друго до изведене форме португалске породице.

Унитарна нација значи за португалског диктатора заједницу љубави и заједницу судбине што су прецизни описи породице.

У светлу ових појашњења, може се разумети чудо које је Салазар постигао: тоталитарна и хришћанска држава која није заснована на апстракцијама, већ на животној свакодневици његове нације и њеним традицијама.

Остварење утолико значајније зато што је довршено на крају политичке еволуције која је била насилно антитрадиционална, антихришћанска и страствено „европеизирајућа“. Читаве генерације младих Португалаца - неки у доброј вери, неки просто из снобизма или духовне пустоши – покушавале су да одвоје Португал са традиционалног пута и претворе га у „европску земљу“. Ова књига се односи на те људе и резултате њихових напора. Када је републикански и демократски Португал желео да „уђе у Европу“, морална беда и административни хаос досегао је незамисливе размере и присуство Лузитанизма (древни Португалци, п.п.) препознато је у европским престоницама у куплетима (стих француске комичне опере, п.п.).

Стотину година се Португал борио да постане европска земља, позајмљујући од Левице и Деснице, имитирајућу поготову париски модел, и много је крви проливено да се заустави „спектар реакције“, при чему се мислило на традицију, монархизам и

хришћанство. И када је либерална идеја тријумфовала и Португал, макар по уставу, постао земља као друге европске земље једина награда је био рефрен: „Encore un revolution en Portugal!“ („Бис за португалску револуцију!“, п.п.)

Европа није узимала Португал за озбиљно док није поново постао самим собом.

Углед који ова атлантска земља ужива данас је напросто задивљујући, узмемо ли у обзир ситуацију пре двадесет година.

Чини се да „Европа“ може бити задовољавајуће усвојена само у елити; прецизније, само неколико личности могу себи дозволити да преобрате у органску материју гениј једног или неколико европских народа, истовремено остајући својима и настављајући да стварају у духу свог народа (шта је шпански дух значео за Корнела, италијански за Ронсара или Са де Миранда, енглески за Волтера и романтичаре, грчко-латински за Гетеа и немачки за англосаксонске романтичаре, добро су знане чињенице). Али, када читаве нације покушавају или су присиљене да имитирају једно или било које европско уређење, онда или ужасно оману или производе хибридне, слабе, стандардизоване форме које значе, осим њихове личне стерилизације, такође и смрт „Европе“ као такве.

Такође, верујем да се нисам удаљио сувише од проблема наше (румунске, п.п.) нације и нашег времена пишући ову књигу, која има посла са скорашњом историјом земље на другој крајности Латинства.

Обраћајући се португалској младости пре десет година, Салазар је рекао: „Времена постају растуће груба... Кажем вам да сте жртвована генерација, генерација која се мора покајати...“ Велики сукоб данашњице у којем су поготово млади жртвовани, кајући се за грехе толиких добронамерних генерација, своди се на проблем обнове или нестанка Европе: Европе која узима у обзир само оне земље које нису издале своју судбину и нису потиснуле своју историју.

Салазар је покушао да сачува Португал кроз хришћанску револуцију која је револуција која почиње малим стварима добро урађеним и завршава се, природно, обновом човека у органској заједници која је у сагласју са космичким ритмовима.

Покушао је и успео.

Овај историјски експеримент одушевљава нас као хришћане, као Латине, као Европљане и тера да ревидирамо читав низ концепата: традицију, нацију, слободу и тако даље.

Ова књига заснована је на истинитим и, колико је могуће, потпуним информацијама. Дозволио сам чињеницама да говоре, али не само чињеницама које су ми се учиниле важним (иако је то случај са већином историчара, чак и када то не кажу). Како год, да бих учинио књигу приступачном, издао сам школски апарат, штампајући посебно садржај сваког поглавља на крају библиографије. Можда касније,

уколико за тим буде потребе, издам проширеније, ерудитскије издање.

Неизоставно би се ова књига појавила пре да сам могао да уштедим на времену пре дивне књиге Хезуса Пабона „Португалска револуција“ (Мадрид, 1941.). На жалост, прва поглавља су била већ написана када се Пабонина монографија појавила.

Желим да се захвалим Министарству пропаганде у Лисабону, које ми је ставило на располагању велики број недоступних радова, као и Антониу Феру, др

Тавареш Алмеиди, др Мануелу Муријасу, Педро Кореа Маркесу, Жоао Амеалу и Едуарду Фреитас да Кошти којји ми је помагао кроз публикације, документа и личне информације у стварању ове књиге.

Захваљујем се такође министру Виктору Кадеру, који је прочитао рукопис и предложио неколико побољшања у тексту.

М. Е.

Лисабон, мај 1942.

Превод на српски: Давор Сантрач

КОРУПЦИЈА

ИЗВОД ИЗВЕШТАЈА САВЕТА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ – ДЕЦЕМБАР 2016.

„Анализом свих јединица локалне самоуправе (ЈЛС), почев од Суботице закључно са Бујановцем, намеће се закључак да су све ЈЛС трошиле буџетска средства нетранспарентно и нерационално. Показало се да што су локални буџети већи бахатост у трошењу је израженија. Дискреционо право политички изабране локалне власти, да одлучује о начину трошења буџетских средстава, има за резултат да су иста потрошена за одржавање огромног бирократског апарата, а не за приоритетне програме који би допринели квалитетнијем животу локалног становништва.“

Савет је урадио Извештај о сврсисходности трошења буџетских средстава јединица локалне самоуправе, имајући у виду да се на локалу управља имовином и јавним финансијама велике вредности, од стране политички изабране власти, а да контролу трошења тих средстава не врши ни једна државна институција, што ствара простор за корупцију великих размера.

С тим у вези, Савет је методом случајног узорка за предмет анализе сврсисходности трошења средстава одабрао јединице локалне самоуправе, које су различитог степена развоја.

У току израде Извештаја многе ЈЛС нису показале спремност за сарадњу, избегавајући да доставе потпуне податке, због чега им се Савет обраћао и неколико пута. Рокови за достављање документације максимално су продужавани од стране свих локалних самоуправа.

Због игнорисања захтева Савета, поднете су бројне жалбе Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, што је довело до тога да Повереник затражи од Министарства за државну управу и локалну самоуправу спровођење поступка надзора у 11 локалних самоуправа.

Међутим, Савет није добио потпуне информације од свих ЈЛС и поред захтева Повереника и надзора Управног инспектората.

Све локалне самоуправе које су доставиле податке „трудиле“ су се да они буду што непрегледнији, како се из њих не би стекао прави утисак о њиховом пословању. Рад на Извештају отежавала је и околност да потпуни подаци не постоје ни на сајтовима јединица локалне самоуправе.

Општи закључак који се намеће при изради Извештаја је да су локалне самоуправе Савету достављале селективне информације.

Савет је на основу добијене документације за 15 ЈЛС, што чини узорак од око 28% реализованих прихода и расхода ЈЛС, у односу на целу Републику Србију, изузев Града Београда са општинама и Града Новог Сада, у свом Извештају желео да прикаже на који начин се троше буџетски приходи локалних самоуправа за период 2011-2014. година, који за све ЈЛС на територији РС за тај посматрани период износе више од осам милијарди евра.

Локалне самоуправе поред прихода које остварују по основу пореза, прихода од имовине и др., значајна средства добијају од Републике, АПВ и других нивоа власти у виду трансфера. Савет је у свом Извештају приказао структуру наменских трансфера за локалне самоуправе које су те податке доставиле. Подаци су код неких ЈЛС комплетнији, док је Град Чачак одбио да достави податке уз образложење да су наменски трансфери потрошени у складу са уговорима и другим правним актима и да су били предмет контроле Државне ревизорске институције. Поред Града Чачка потпуну структуру наменских трансфера нису доставили ни Зрењанин, Крагујевац, Јагодина, Тутин.

Савет нема податке да су наменска средства потрошена у висини и намени за које су трансферисана, као и да су за све наменске трансфере за које постоји обавеза спровођења поступка јавне набавке ти поступци и спроведени.

Поред наменских трансфера, локалне самоуправе добијају ненаменске трансфере којима управљају у складу са својим одлукама. Највеће ненаменске

трансфере у односу на остварене изворне приходе добиле су општине Јагодина, Бујановац и Тутин.

Приходи по основу укупно пренетих трансфера, као и приходи од пореза и свих накнада и такси појединачно по локалној самоуправи учествују у укупним буџетским приходима са око 80%. Код оних локалних самоуправа код којих је тај проценат нижи приметно је задуживање кредитима комерцијалних банака. Међу најзадуженијим ЈЛС које су предмет анализе су Ниш, Крагујевац, Вршац, Јагодина, Зрењанин, Зајечар.

Подаци о трошењу укупних буџетских прихода које су оствариле локалне самоуправе упућују на закључак да исти нису трошени у складу са потенцијалима и приоритетима сваке локалне самоуправе понаособ.

Наиме, почевши од плана буџета који није транспарентан и где се не пружа могућност грађанима да активно учествују у његовом предлогу, ствара се простор за његово нерационално и несврсисходно трошење.

Савет на основу доступне документације у свом Извештају пре свега указује на то колика се средства троше по основу зарада, накнада зарада и доприноса за запослена лица која се финансирају на терет буџета локалне самоуправе, као и колики су трошкови по основу коришћења роба и услуга, који су у непосредној вези са радом запослених. Трошкови по основу зарада, накнада зарада и доприноса, као и трошкови по основу коришћења роба и услуга појединачно по локалној самоуправи имају просечно учешће од 50% у буџетским расходима, што пројекцијом на цео локални ниво износи око милијарду евра на годишњем нивоу.

Број запослених који се финансира на терет буџетских прихода локалне самоуправе за 15 јединица локалне самоуправе је око 13.000 лица за које је исплаћена зарада и остале накнаде зараде и доприноси у износу од око 42,5 милијарди динара за период од четири године, односно близу 100 милиона евра на годишњем нивоу.

Поред расхода за запослене у структури буџетских расхода локалних самоуправа су и расходи по основу пренетих субвенција и трансфера. Субвенције су у највећој мери пренете локалним јавним предузећима, као и локалним медијима.

Исплаћене субвенције само за три РТВ куће и то: РТВ Панчево, РТВ Крагујевац и РТВ Ниш су око шест милиона евра, док су радио станицама Суботица, Зрењанин и Бујановац исплаћене субвенције близу два милиона евра.

Ако се има у виду да су за само три телевизијске и радијске куће исплаћене субвенције у износу од око осам милиона евра, поставља се питање колики је износ субвенција по том основу на целом локалном нивоу.

Исплаћене субвенције по основу пољопривреде су непромерно мале, имајући у виду да је пољопривреда један од најважнијих ресурса анализираних ЈЛС, што се испоставило да то локалној власти није приоритет.

Субвенције у занемарљиво малом износу дате су и предузетницима и предузећима, што такође показује да локална власт није подстицајима давала шансу развоју привреде и веће запослености становништва.

Давањем највећих субвенција јавним комуналним предузећима чије руководство бира општинска, односно градска власт и над чијим пословањем не постоји права контрола, ствара се простор за корупцију великих размера, тим пре што за одређене радове, услуге и добра, нису спроведене процедуре јавних набавки. Локална јавна предузећа нису спроводила процедуре јавне набавке, уз позивање на чл.7. став 1. тачка 1. Закона о јавним набавкама.

Чињеница да се једном локалном јавном предузећу у Јагодини дају послови у вредности од око десет милиона евра без учешћа других понуђача, буди сумњу о могућности корупције и злоупотреба. Савет на жалост не располаже информацијама, колико су друге ЈЛС ангажовале своја локална јавна предузећа, за које радове, услуге и добра, у коликој вредности, а за које није спроведен поступак јавних набавки.

У структури буџетских расхода су и пренети трансфери школама, примарној здравственој заштити, установама социјалне заштите и др. Из расположивих података које су доставиле неке јединице локалне самоуправе за примарну здравствену заштиту се издваја недопустиво мало средстава, имајући у виду за шта су све локалне самоуправе трошиле буџетска средства. То је један од разлога због чега је стање у здравству и здравствена заштита грађана на тако ниском нивоу.

Поред примарне здравствене заштите, ни социјални аспект није испоштован, јер су занемарљиво мала средства која се издвајају по том основу. Једино је Град Јагодина на име издвајања за социјалну заштиту потрошио средства у износу од око осам милиона евра за посматрани период 2011-2014. година. Међутим, та средства нису у потпуности потрошена за социјално угрожене категорије, већ по подацима који се односе на спроведене поступке јавних набавки, може се видети да су средства потрошена за различите намене од стране широког круга корисника који немају статус социјално угрожених лица.

У оквиру осталих расхода приказаних у Извештају исказани сутрошкови по основу дотација невладиним организацијама, у износу већем од 61 милион евра.

Највеће дотације су исплаћене по основу спорта, спортским организацијама, удружењима, клубовима и другим корисницима преко четрдесет три милиона евра.

Поред дотација за спорт које су вредносно највеће, исплаћене су дотације и другим бројним удружењима и политичким партијама. Све локалне самоуправе исплаћивале су дотације политичким партијама које за период 2011-2014. година износе преко 1,7 милиона евра.

Савет је у Извештају посебну пажњу посветио јавним набавкама добара и услуга, из разлога што начин на који су спроведене процедуре јавне набавке, као и врста набавке добара и услуга дају праву слику о сврсисходности трошења буџетских средстава.

Први закључак који се намеће у анализи јавних набавки је да локалне самоуправе нису доставиле све податке о укупно реализованим јавним набавкама.

Примера ради, Град Панчево је у структури трошкова коришћења роба и услуга приказао трошкове репрезентације у износу од око 30 милиона динара, док је уговорена вредност набавке по том основу 11,5 милиона динара.

Још драстичнији пример је Град Зрењанин који је исказао трошкове репрезентације на годишњем нивоу више од 100 хиљада евра, док су уговорене јавне набавке по том основу нешто више од 17 хиљада евра.

Међутим, нису само ова два Града исказала далеко веће трошкове роба и услуга за које је било неопходно спровести поступак јавних набавки, већ је то евидентно и код осталих ЈЛС. Тако су Зајечар, Зрењанин и Панчево приказали трошкове по основу информисања у износу око 2,4 милиона евра, а да су спроведене процедуре услуге јавних набавки по том основу око 150 хиљада евра.

Све анализирани локалне самоуправе су у периоду 2011-2014. година набављале путничке аутомобиле ниже и више класе и плаћале високе трошкове њиховог одржавања, осигурања, прања и полирања. Поред тога, из Извештаја се могу сагледати трошкови по основу набавке горива који за многе ЈЛС износе и више од 100 хиљада евра на годишњем нивоу. Укупно приказане уговорене вредности јавне набавке путничких возила њиховог одржавања и набавка горива за 15 ЈЛС износе за посматрани период око пет милиона евра. Ако би се овај податак пројектовао на укупан локални ниво јасно је колико су високи трошкови по том основу.

Посебну пажњу у анализи јавних набавки привлачи набавка рачунара, резервних делова за рачунаре, њихово одржавање, набавка софтвера, лиценци, које примера ради код Града Крагујевца, у посматраном периоду износе око 220 хиљада евра.

Ако се има у виду да су све ЈЛС приказале изузетно високе трошкове по основу набавке рачунарске опреме, а да као проблем у свом функционисању управо наводе недостатак исте, оправдано се намеће питање да ли је та набавка стварно реализована у наведеном износу.

Пажњу свакако заслужује и набавка канцеларијског и административног материјала, канцеларијског намештаја и услуге уређење објеката ГУ, школа, домова културе, клубова пензионера, спортских и рекреативних објеката, услуге уређења атарских путева, набавка услуга пољочуварске службе, мониторинг параметара животне средине и др.

Поред тих трошкова, трошкови репрезентације, трошкови поклона пажње, трошкови интерних ресторана са националним и интернационалним јелима, у које су укључени пиће и апетисани, концерти и др. износе неколико милиона евра.

Иако су све јавне набавке које су достављене Савету од стране локалне самоуправе у Извештају дате по појединачним вредностима, Савет је истакао четрнаест поступака јавних набавки који заслужују посебну пажњу. Међу тим поступцима су и набавка услуга авио превоза, услуга посредовања за обезбеђење хотелског смештаја, услуга изградње азила за псе, услуге израде кључева и печата, услуге ревизије завршног рачуна, организација туристичких путовања, организација концерата и ватромета и др.

Поред запажања која се односе на врсту набавки добара и услуга које су уговарале локалне самоуправе, а које нису неопходне за њихово добро функционисање, веома је битно истаћи да су уговоране набавке претежно у поступцима јавних набавки мале вредности, независно од вредности и врсте добара и услуга.

Много мањи износ јавних набавки је уговоран у поступку набавки велике вредности. Код уговарања јавних набавки велике вредности заступљен је преговарачки поступак, док је много мање спроведених отворених поступака јавне набавке. Та чињеница указује да у набавци добара и услуга постоји већа могућност злоупотреба и корупције.

Савет нема информацију о томе да ли су све уговорене јавне набавке у складу са планом набавки, као и да ли су уговорене вредности реализоване и у ком износу.

Поред података о јавним набавкама и сви остали подаци у Извештају Савета упућују на закључак да су буџетска средства у занемарљиво малом износу трошена на инфраструктурне пројекте, док је највећи износ потрошен на општу потрошњу огромне локалне администрације.

Изузетно високи трошкови по основу информисања и образовања запослених нису на жалост допринели већој транспарентности у раду локалне самоуправе нити бољој квалификационој структури запослених.

Ако се кроз јавне набавке могло сагледати да се највише средстава, што се тиче инфраструктуре, односи на уређење атарских путева јасно је на ком нивоу развоја је локална самоуправа. Иначе, услуга уређење атарских путева свуда је уговорана у пре-

говарачком поступку а код већине ЈЛС у оквиру набавки мале вредности, што упућује на закључак да није било отвореног поступка и већег броја заинтересованих понуђача, чиме би се постигла већа конкурентност у цени и квалитету услуге и смањила могућност корупције.

Савет сматра да се најновијим усвајањем Закона о изменама закона о финансирању локалне самоуправе није пришло са озбиљном анализом постојећег стања на нивоу ЈЛС и да предложене измене не решавају суштинске проблеме, а то су пре свега одсуство контроле у наплати и трошењу прихода ЈЛС, због чега је Савет у Извештају достављеном Влади

дао одређене препоруке, како би се поправило стање на локалном нивоу.

У Београду, 30.12.2016.

Иако је оснивач Савета за борбу против корупције Влада Републике Србије, ниједан предложени корак у протекла три месеца од достављања извештаја није учињен. Сличан је случај са свим извештајима овог Савета у 16 година постојања овог тела. Он постоји само форме ради, као и друга тела надлежна за надгледање и предлагање мера за искорењивање корупције и злоупотреба политичке власти у српском друштву.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Са радошћу објављујемо делове из писама другова и другарица у Христу који су се одазвали нашем позиву да нам доставе своја размишљања и ставове. То ћемо чинити и убудуће доказујући да је „Искра“ власништво свих који је воле...

Славко Николић

ДОБРОВОЉЦИ

Историјски пут српског народа до примање вере Христове био пут неодређен, кривудава, често спиралан, увек неосветљен светлошћу смисла и циља.

С почињањем примања Хришћанства почиње и тај пут исправљати се од кривина и пружати у једну праву линију.

Када се зна Алфа и Омега, то јест, тачка почетка и тачка краја, онда је лако повући праву линију међу тим датим тачкама, као што смо као деца учили у геометрији и осведочили се искуством.

Ја сам Почетак и Крај, објавио је свету Христос.

Чули су Срби за ову објаву, али су оклевали да јој одмах следују. Србима су требали векова, да сви прихвате Радосну Вест нове вере, а Русима само један дан. Јер су се Срби крштавали по својој слободној вољи, а Руси по заповести, по указу књаза. Та разлика остала је карактеристична за ова два народа у многим правцима до данашњег дана.

Стара паганска вера држала се силом навике, силом страха и силом власти. Нова вера позивла је да ју приме они који хоће. Христос Спаситељ света позива вас с љубављу да пођете за Њим, ако хоћете, проповедали су свештеници нове вере. Они су купили добровољце.

То је могло веома годити Србима на Балкану. Јер су и представљали један народ одважних добровољаца, који се оделио од Скита и Сармата и добровољно крену авантуристички да тражи себи нови стан под Божјим небом.

Кнежеви и главари српски нису били први, који су се крстили. Бојали се народа. Старији нараштај пак није се усуђивао да прими нову веру, бојећи се

злих духова, вештица, вампира и горских вила и остале тевабије својих већих божанстава, Перуна, Световида, Ладе, Волоса и многих других.

Али се усудио млађи нараштај. Момци и девојке заволели су нову веру очарани су били обредом крштења у рекама. „Чините како хоћете, говорили су им родитељи, а нас старе оставите при старом“.

Тако су стари Срби свесно или несвесно испунили реч Спаситеља: „Пустите дјецу нека приђу мени. Јер је таковијех царство небеско“. И тако је омладина српска постала прва добровољачка војска Христова у српском народу. За њом су следовали стари, а за старима и кнежеви. Оно што је код Руса било прво, код Срба је било последње.

Пут Растка Немањиног јесте пут прве српске крштене омладине, много векова раније. Река Требишњица у Херцеговини прозвата је Светом Реком због крштавања Срба у њој. Некрштени родитељи крштене деце постепено су губили веру у своја паганска божанства, и постајали су двојеверци. Јер кад год их је сналазила каква мука и болезања, они су поред незнабожачких мађија одлазили у Свету Реку, да се купају ради здравља и среће. Јер и ако нису били хришћани, увиђали су, да је стара вера немоћна а да је Христос свемоћан. А Господ је посведочио моћним чудесима, као увек на почетку прилажења једнога народа к Њему.

Но, наравно, да ово благонаклоно попуштање родитеља према деци, није било без свирепих изузетака. А ти изузеци су били више међу кнежевима, него у простом народу. Тако је једна сјајна девица, великомученица Ирина, узраста Растка Немањића мучена и убијена била од свог оца, некога српскога кнеза у Тракији, зато што је примила нову веру. Па и ако је српски народ лагано и опрезно примао веру у Христа, ипак ју је примио много раније него руски народ. Али зато што ју је примио добровољно, она се у њему дубоко укоренила и почела доносити добре плодове. Руси су примили хришћанство благодарећи највише цркви Свете Софије, сјајној задужбини цара

Јустинијана, пореклом Србина, и тако Свети Балкан духовно је родио СВЕТУ РУСИЈУ.

Хришћанска Србија претходила је хришћанској Русији, као што је хришћанска Јелада претходила хришћанској Србији. Христос је корачао лагано, али неодољиво из Свете Земље на Свети Балкан, и са Светог Балкана у Свету Русију, па све даље и даље доносећи небеску светињу свакој земљи, која је хтела примити.

Добровољство, пак, с којим су Срби примили веру у Христа, постало је и остало главни мотив и непходни услов за све што је свето, херојско, племенито, градилачко и хармонично кроз сву нашу крштену историју. Није ни чудо. Јер, они који су се добровољно определили за највеће, продужили су да се добровољно опредељују и за мање. Ткиво српске историје нашарано је многим бојама, но кад се из далека гледа, види се једна преовлађујућа боја, боја Христова. Добровољно изабран за вечитог Господара, Христос је ваистину господарио васколиким ткивом живота српског народа.

Добровољно се женило и удавало, добровољно се радило и стварало, добровољно се ишло на мобе и на прела и молитве и на саборе; добровољно се градиле задужбине; добровољно одавало поштовање родитељима и почаст старешинама; добровољно се кајало за грехе; добровољно се дизали устанци против тираније и бранила вера и слобода.

На истини и доброту узрасло је српско добровољство. На лажи и насиљу расла је зловоља. Ни српска историја није без црних конаца зле воље, која је као аспида рађала своја зла ишчадија: неслогу међу браћом, завист, освету, издајство, ружење ближњих, омаловажавање светиње, охолост, раскалашност и - једини пакао може им знати сва имена, пошто им је пакао и колевка.

Ни на Косову нису расли само божури него и трње. Али се у Грачаницу уносе само божури.

БУДИТЕ БРИЖНА БРАЋА, И БИЋЕТЕ ДРУГОВИ БОЖИ

Кад би мене данас упитао један млад човек, како да спасе душу своју, ја бих му одговорио: „Узми на себе бригу за кога другога!“ Јер, гле, свака људска душа, која не познаје другу бригу сем бриге о себи, или је пропала или је на ивици пропасти. Где још није доцкан, треба нам начин спасавати душе - упућивати их да почну бринути о коме другом. Тешко ће им бити само почети, но чим почну увериће се, да је несрављено слађа брига за друге, него за себе. Ниједан велики учитељ вере није нарушио природни закон учећи људе, да живе и раде и брину за друге људе, за своје ближње или даљне.

Живећи за друге, ми не откидамо од свог живота, но на против појачавамо и проширујемо свој живот. Бринући за друге, ми не загорчавамо, него на против

- заслађујемо свој живот. Отуда ништа неприродно и ништа неприродно није проповедао Христос када је проповедао љубав ка ближњем.

Један човек има онолико животних радости, за колико се за живота брине. Једноме човеку и само страдање за друге много је, слађе, него ли страдање за себе. Христу је отуда лакше било поднети крсне муке, него разбојницима с лева и десна.

Бригом за друге човек постаје поноситији. Бригом за друге постаје у својим сопственим очима узвишенији. Бригом за друге човек се приближава Богу, боље разуме Бога и другарски стаје уз Бога, послушкујући Њега и исповедајући Њему.

Ја, сам нашао да су по правилу религиознији људи с породицом, него ли нежењени, и да се више моле Богу у рату официри, него ли прости војници, и да велик идржавници, који руководе животом народа с већим страхопоштовањем говоре о вери, него људи чија се брига свршује на граници њиховог комодитета.

Кажу да нема поморског капетана непобожног.

Брига за многе поверене душе неизоставно води мисли човекове к Богу.

!+!ЗИДАРИ!+!

Као киша на суху земљу, тако је дејствовала вера Христова на српску душу. Омладина, која је ту веру прва примила, осетила се и много млађом и много старијом него што је била; млађом због снаге, а старом због мудрости, коју јој је дала та нова, односно сам Христос.

Омладини су следовали неки старији сродници, опрезно али ипак добровољно, а множини крштених најзад следовали су сами кнезови народни Одмах на почетку јавили су се и строги пештерници, који су задивљавали и привлачили Христу незнабожну, или боље рећи многобожну браћу своју. Бог се јавио људима видљиво. То је нова Радосна вест. Никад се Перун није јавио Србима, ни ма који бог; у кога су они веровали. Само им се привиђале вештице и вампири и виле. Не као у Грка, чија је фантазија спуштала Богове на земљу и дизала људе у измишљено нечисто небо.

Словенска митологија не казује ништа, да су се богови јављали људима. Зато јест вест о Богу јављеноме, и то добром Богу, дејствовала силно и неодољиво. Бог се родио у једној пештери, проповедали су свештеници, који су Србе крштевали. Јављени добри Бог, рођени у пећини Витлејемској, јавља се непрестано у телесним пештерима нашим. Тако гласали пештерници, као да су хтели рећи: „Ми смо се повукли у камене пештере, и очистили смо и оживели та зверска легалишта“. Али, то је само символ нашег унутарњег повлачења, из пештере у пештеру, из камене пештере у пештеру нашег тела.

Као што смо истерали из камених пештера љуте

зверове и уселили се у њих ми, словесни људи, тако сада трудимо се да из наших тела истерамо вучје зверске страсти, и да уселимо у себе вечно слово Божје, од кога је свака словесност. Као што смо ми постали светлост и кивот бесловесних камених пештера. И ми смо запослени дан и ноћ у душама нашим. Пештерници су били најсилнији сведоци и доказатељи истине новоме, младоме вечноме Богу, који се јавио као човек у телу, да с људима поживи и да људе спасе. Као да људи сведоци и доказатељи тога истога догађаја, те исте вере, тога истога открочења, јавили су се зидари.

Српски зидари живели су у свету и са светом. ОНИ СУ ЗИДАЛИ ЦРКВЕ БОГУ ЈЕДИНОМЕ, ЖИВОМЕ И ЈАВЉЕНОМЕ ДОТЛЕ НЕЧУВЕНОМЕ, док су пештерници зидали унутарњу цркву душе своје од свих врлина као од камења драгог а помоћу Духа Светога Божијега, дотле су српски зидари зидали спољашње цркве од камена и креча.

Обе врсте цркава биле неопходне за ширење, јачање и одржавање нове спасоносне вере међу Србима као неофитима.

Свакако су први пустињааци и монаси били први и зидари не само своје личне душевне цркве него и видљивих храмова Божјих. Требало се причешћивати и њима и њиховим посетиоцима.

Ако су крштени кнежеви, краљеви и цареви прославили као зидари видљивих цркава, посвећеним Пресветој Божанској Тројици, Господу Исусу Христу, Светој Богородици, анђелима и светитељима. Са беспримерним одушевљењем они су дали на зидање многих задужбина. Три мотива су их у том руководили: да прославе Бога, да користе ближњима и да спасу душе своје. И обично су то биле или цркве Заветнице, или Захвалнице или Покајнице, сходно доживљајима и преживљајима дотичног ктитора.

Због множине таквих задужбина на једном уском простору, нека места су названа Светом Гором. Тако се називала Света Гора Крајинска, међу Баром и Улцињом, где и сада стоје многе рушевине.

Праву Свету Гору представљале су и светиње око језера Охридског, којих по предању било колико у години дана, по дванаест манастира у клисури овчарско-кабларској, и четрнаест у Фрушкој гори.

Читави гроздови манастира и задужбинских цркава били су око Пирота, па уз Мораву, па у Скопској Црној Гори, па око Битоља и Прилепа, па на падинама Карпата око Вршца, па наоколу Ваљева, па у окружју Штипско - Радовишком, око Куманова и у Тимочкој Крајини. У падинама Шар планине и у Метохији мухамеданци су порушили неколико стотина старих српских цркава. Чак и сам Београд са околином представљао је малу Свету Гору. Један живописац Стевана назива Београд другим Јерусалимом, као што сву земљу српску назива Светом земљом. Тако је хришћански Србистан био окићен светињама као небо просутим дијамантима.

Од старе лажне вере ништа није остало изузев неколико назива места, где су били пагански олтари, као Требиња, Требишта, Требениште, Требишница или Велес (по Волосу), или перуника цвеће (по Перуну). Уз то још овде онде гомиле стена на напуштеним гробљима заборављених мртваца.

Док су обичне парохијске цркве у селу и граду, као мало славословље, служиле за молитву, причест и свакидашње верске требе, манастири су били као велика славословља Богу. Они су служили још омладини као училишта, болним као лечилишта, путницима као свратишта, сиромашнима као хранилишта, а удаљеним поклоницима као одмаралишта и опоравилишта, душевна и телесна.

Но та улога манастира није трајала само једно столеће или два, него у пуној мери у Старој Србији под Турцима, тако рећи до јуче, док су нешто смањеној мери она траје свуда на српској земљи и данас.

Тако дакле, као што су Срби добровољно примили нову веру, и као што су добровољно пештерници остварили највиши идеал те вере на себи самима, тако су добровољно задужбинари ударили видљиве печате Христове по свој земљи српској у виду сјајних задужбина својих.

Али, не треба да заборавимо и један од најслађих плодова тих славних задужбина. Наиме, оне су утицале на сав српски народ, да постане задужбинарски, то јест: за – душу - брижни.

Ко год да је од Срба видео Свети Наум, задужбину краља Владимира, или Студеницу или Ђурђево Стубове, задужбину Стевана Немање, или Грачаницу, задужбину краља Милутина, или Дечане, задужбину Краља Стевана, или Светог Арханђела, задужбину цара Душана, или Жичу, задужбину краља првовенчаног, или Сопотане, задужбину Краља Уроша, или Матејевић, задужбину царице Јелене, или Рваницу, задужбину кнеза Лазара, или Марков манастир, задужбину Краљевића Марка, или Каленић и Мнасију, задужбину Високог Стевана или Љубостињу, задужбину царице Милице, или цркву у Смедереву, задужбину Ђурђа Смедеревца, или Враћевшницу, задужбину Рада Посатуповића, или Крушедол, задужбину мајке Ангелине, и остале задужбине наших жупана, деспота, кнежева, војвода, краљева и царева, тај се морао замислити, и за своју душу забринути.

Морао се упитати: шта ја да учиним за своју душу?

Ови великаши и владари нису оставили иза себе сјајне дворе. Они су живели у плетварама од бондрука, које су потпуно ишчезле све до једне са лица земље, а све своје благо утрошили су на ове задужбине, на прослављање Бога и на корист народа, ради спасења своје душе. Бог, народ и душа. То троје било им је драгоцене од њихова тела и телесног удобства.

Шта ја да учиним?

Где су сада сви ови наши господари који су себе називали «РОБОВИМА БОГА СВЕДРЖИТЕЉА» или «СЛУГАМА ХРИСТА СПАСИТЕЉА»? Отишли су куда се иде. Поред све своје силе и богатства, они су себе сматрали привременим гостима и путницима у овоме животу. Знали су они да је тело ништа, а душа све. Зато су све жртвовали за душу своју.

Шта ја да учиним? И ја ћу умрети. И ја сам сам привремени гост и путник. И моја ће душа изаћи на Страшни Суд Божји. Шта да учиним за душу моју?

Ако не могу саградити цркву, могу стару оправити, или могу приложити цркви крст или икону или по својити сироче, или обрадити њиву удовици, или подићи чесму у селу, или измирити завађену браћу,

или одбранити част туђе кћери, или избавити роба, или учинити ма какво добро у име ХРИСТА СПАСИТЕЉА.

Ово је свеопшти менталитет српског народа. И то од хришћанског памтивека до у наше дане.

Управа фондова у Београду, Академија наука, Задужбинско одељење, Матица српска у Новом Саду и још нек установе, бројале сумноге хиљаде задужбина и легата и дарова завештаних на неку пелемениту сврху. То је што се зна и што је писано.

А многи милиони већих или мањих задужбина, у српском народу непознате, остале су неписане. Али Ономе, у чије су име учињене те задужбине, није ништа непознато - ни две лепте удовичине.

ДУХОВНА ИЗГРАДЊА Свети Григорије Палама

ЈАВЉАЊЕ И ДЕЉЕЊЕ БОЖАНСКОГ ДУХА

1. Недавно смо великим очима вере созерцавали Христа како се узноси на небо, и то не мање од оних који су били удостојени да Га гледају својим телесним очима. Стога ни најмање нисмо лишени њиховог блаженства, будући да је Господ рекао: Блажени који не видеше а вероваше (Јн. 20; 29), а такви су они који су се уверили на основу онога што су чули и који виде кроз веру. Недавно смо, дакле, созерцавали Христа како се у телу узима од земље, а сада, на основу тога што је ученицима послао Духа Светог, видимо куда је Он то и на какво (велико) достојанство узвео нашу природу коју је примио, јер је Он, у крајњој линији, узашао тамо одакле је сишао Дух Којега је послао. А одакле је сишао Дух - то је показао Онај Који је говорио кроз пророка Јоила: После ћу излити Дух Свој на свако тело (Јоил 2,28), и Којем се Давид обраћа речима: Кад им пошаљеш Духа Свога опет се изграђују, и тако обнављаш лице земље (Пс. 104; 30). Христос је, дакле, пошто се вазнео, узашао најузвишенијем Оцу, у сама недра Очева, одакле потиче и Свети Дух. Тиме што је и Он такође послао са небеса Духа Светог Који исходи од Оца и Којега Отац шаље, показао је да чак и својом људском природом учествује у достојанству које је својствено Оцу. Када пак чујемо да Духа Светог шаљу и Отац и Син, нека нико не помисли да Он (Дух Свети) није истога достојанства као и они (Отац и Син); Јер Он није само од оних који се шаљу, него је и Сам од Оних Који шаљу и показују Своје благовољење.

2. Бог Који говори кроз пророка јасно је то показао: Ја сам руком Својом утврдио земљу и простро небеса, а сада Ме посла Господ и Дух Његов (Иса. 48; 13-16). Христос преко истог Пророка на другом месту каже: Дух је Господњи на Мени, Њега ради помаза Ме, да јављам добре гласе кроткима (Иса. 61; 1). Тако, Дух Свети не само да бива послат, него и Он сам

шаље Сина који је послат од Оца, из чега произилази да је Он исте природе, исте силе, истог дејства и исте части као и Отац и Син. Дакле, благовољењем Оца и садејством Духа Светог, по Своме неизмерно дубоком човекољубљу јединородни Син Божији је спустио небеса и сишао са висине, постао видљив на земљи, као Човек био међу нама и савршио и поучио нас ономе што је чудесно, велико, узвишено и заиста богодолично, а за оне који Њега слушају уистину божанско и спасоносно.

3. Затим је и добровољно страдао ради нашег спасења, и био погребен, и васкрсао трећег дана, па се вазнео на небеса, сео да десне стране Оца и тамо саучествовао у силаску божанског Духа на ученике, сапославши Га заједно са Оцем, како им је и обећао. Он је засео на висини како би нам одатле саопштио: ако неко жели да се придружи тој слави, да постане причасник Царства небеског, да се назове сином Божијим, да задобије бесмртни живот, неизрециву славу, чисту сладост и непропадљиво богатство, нека слуша Моје заповести и нека, сразмерно својој снази, подражава Мој начин живота, нека живи онако како Сам живео Ја Који сам у телу дошао на земљу, савршио и поучио, утемељио спасоносне законе и Сам Собом дао пример. Својим делима и чудесима Господ је пружио потврду еванђелског учења. Запечатлио је то Својим страдањима. Велику корист која долази од еванђелског учења и његову спасоносност показао је Својим васкрсењем из мртвих, Својим вазнесењем на небеса и спуштањем одатле божанског Духа на ученике, што је догађај који данас празнујемо. Након Васкрсења из мртвих и јављања Својим ученицима, Он им је, узносећи се, рекао: Ево Ја ћу послати обећање Оца Својега на вас; а ви седите у Граду Јерусалиму док се не обучете у силу с висине. Примите силу када сиђе Дух Свети

на вас; и бићете Ми сведоци у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и све до краја земље (Лк. 24; 49, Дела ап. 1; 8).

4. А када се навршило педесет дана по Васкрсењу, чега се данас опомињемо, и када су сви ученици били сабрани заједно, једнодушно боравећи у одаји оног светог места, а такође и у одаји своје душе, сваки усредсређен духом, јер сви су се у тиховању и сабраности посветили молитви и појању свештених песама Богу, настаде - вели еванђелист Лука - шум са неба, као хујање силнога ветра, и напуни се сав дом где они сеђаху (Дела ап. 2; 2). То је онај шум који је предсказала пророчица Ана када је примила обећање за Самуила: Господ загрме с неба: Он ће дати снаху и узвисиће рог Помазаника Свога, каже она (1. Сам. 2; 10). Тај шум је такође предсказан и у виђењу пророка Илије, јер се каже: Дође глас тих и танак; и тамо беше Господ (1. Цар. 19; 12); јер глас тих и танак, то је шум ветра. Праслику овог гласа и даха можеш наћи и у Еванђељу Христовом. У последњи дан великог Празника, тј. на Педесетницу, стаде Исус, како приповеда Богослов и Еванђелист Јован, и повика: Ко је жедан нека дође Мени и пије! А ово рече о Духу кога требаше да приме они који верују у Име Његово (Јн. 7; 37-39). И после Васкрсења, Он је дунуо на ученике Своје и рекао: Примите Дух Свети! (Јн. 20; 22).

5. Тако је онај глас (Исусов) предзнаменовао овај шум, а то што је дунуо на ученике предзначило је овај дах, који се сада бурно разлио са висине и пустио са неба велики и моћни шум, који позива сву земљу под небесима, а свима који са вером приступају дарује благодат и усељава се у њих. Јавља се са силом, све побеђује, гази зидове лукавога, уништава градове и сва утврђења непријатељска, смирује онога ко се преуноси, узноси онога ко је смирен у срцу, утврђује оно што је било рђаво растављено, разбија окове греха и одрешује окове ропства. Испунио је дом у коме су се они налазили, чинећи га духовном купељи, и тако се остварило оно обећање Спаситељево, које је дао када се узносио: Јован је крстио водом, а ви ћете се крстити Духом Светим, не дуго после ових дана (Дела ап. 1,5). Он је такође показао оправданост назива који им је дао, јер су силом овога шума са небеса апостоли заиста постали «синови грома». И показаше им се раздељени језици као огњени, и сиће по један на свакога од њих. И испунише се сви Духа Светога и стадоше говорити другим језицима, као што им Дух даваше да казују (Дела ап. 2; 3-4)...

7. Зашто се, међутим, јавио у виду језика? Зато да би показао да је сродан Речи Божијој, јер нема ничег сроднијег речи од језика. Учинио је то и ради благодати учитељства, јер учитељу у Христу неопходан је облагодаћен језик. А зашто се јавио у виду огњених језика? Не само услед једносушности Духа са Оцем и Сином - јер Бог наш је огањ, и то огањ

који прождире безакоње - него и због двоструког дејства апостолске проповеди. Она мора истовремено и да чини добро и да прекорева. Као што је огањ устројен тако да може и да светли и да спаљује, тако и реч учења у Христу просвећује слушаоце, док оне који се упорно противе предаје огњу и вечном мучењу. Апостол Лука не каже да су ти језици били огњени, него - као огњени, како неко не би помислио да се тај огањ могао чувствено опазити и да је био вештаствен, и да бисмо на основу примера могли да створимо представу о јављању Духа Светога. Зашто су им се језици показали раздељени? Зато што се Дух Свети једино Христу Који је сишао са небеса, не даје од Оца на меру, јер Он и у телу поседује свецелу божанску силу и енергију. Ни на једноме од њих (Апостола) није починула свеобухватна благодат Духа, него је сваки добија делимично - један добија једне, а други друге благодатне дарове, да неко не би помислио како благодат која се светима даје од Духа представља саму Његову природу (а не дејство, енергију)...

10. Сада је обећање испуњено. Сишао је Дух Свети Којега шаљу и дају Отац и Син, просветио је свете ученике и на потпуно божански начин запалио их као светиљке, или, боље рећи, начинио је од њих звезде целог света и надсветовне, које имају реч вечног живота, и преко којих је просветио целу васељену. Као што неко једном светиљком упали другу, а другом трећу, при чему светлост предавањем од једне светиљке другој остаје сачувана и никада се не мења, тако и кроз полагање руку апостола на њихове наследнике, а потом рукополагање других од стране ових, и тако редом, благодат божанског Духа која се предаје протиче кроз сва покољења и просвећује све оне који се поверавају духовним пастирима и учитељима.

11. Тако сваки архијереј долази у своје време, доносећи граду ову благодат и дар Божији, и кроз Еванђеље - просвећење божанским Духом. Они који одбацују било кога од њих (од архијереја), прекидају божанску благодат и прекидају божанско прејемство - колико је то у њиховој моћи - те тако сами себе одвајају од Бога, доспевају у погубно стање и свакојаке несреће, што сте и ви недавно из искуства научили. Окренувши се сада пастиру ваших душа који долази од Бога, ако послушате мене који вам саветујем оно што служи на спасење, онда ћете заиста дивно прославити успомену на Силазак божанског Духа ради нашег спасења, по неизрецивом човекољубљу, због чега и услед чега је и Јединородни Син Божији, приклонивши небеса, сишао и примио тело од нас...

13. Не само посвуда, него и над свима; и не само у сваком веку и времену, него и пре сваког века и времена: Дух Свети неће бити са нама само до краја века, како је обећано, него ће и у будућем веку пребивати са достојнима, обесмрћујући их и

испуњавајући вечном славом, а такође и њихова тела, што је и Господ показао када је ученицима објавио: Ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утешитеља да пребива с вама вавек (Јн. 14; 16). И заиста, према апостолским речима сеје се, тј. бива погребено душевно тело које умире, оно (тело) које се назива и физичким (природним), састављено од душе и тела који заједно јесу (постоје) и крећу се. Устаје пак, тј. оживљава, духовно тело, надприродно (над-физичко), јер га је саставио и њиме руководи божански Дух и јер је силом Духа обучено у бесмртност, славу и непропадљивост. Први човек Адам, каже Апостол, постаде душа жива, а последњи Адам дух који оживљује. Први човек је од земље; други човек је Господ са неба. Какав је земљани, такви су и земљани; и какав је небески, такви су и небески (1. Кор. 15; 45-48)...

ПОДСЕТНИК

ЗАВРШНА РЕЧ ОПТУЖЕНОГ ЈОНИЋ ВЕЛИБОРА

Велибор Јонић био је министар просвете у Влади Милана Недића. Први секретар ЗБОР-а. Аутор „Апела српском народу“ који су 1941. упутиле највиђеније српске главе свом народу да не гине улудо у рату који не може ни добити, ни изгубити. У овом излагању, у самртном страху, одрекао се и ЗБОР-а и највећи део одговорности покушао да пребаци на већ мртвог Милана Недића. Не мејрамо му ништа и доносимо извод из судског записника као потресни историјски документ.

Велибор Јонић стрељан је непуне две недеље после овог излагања...

После одмора у 18,20 часова.

Претседник: Наставља се претрес. Наредите да се уведу оптужени. (Оптужени се уводе у судницу). Оптужени Јонићу приђите Суду. (Оптужени Јонић прилази Суду) Усвајате ли реч и одбрану свога браниоца?

Оптужени Велибор Јонић: Усвајам, само бих хтео да је у извесним тачкама допуним.

Претседник: Изволите само без понављања и непотребних опширности.

Оптужени Јонић: Господо судије, пре него што пређем на своју кратку завршну реч, трудићу се да не спомињем оно што је у току истражног поступка овде пред Судом утврђено и расветљено, као и оно што је већ мој бранилац разјаснио, остављајући то по страни.

Морам рећи да се ми министри Недићевог кабинета налазимо у тешком положају што њега, који је био носилац те политике нема данас у животу. Зато се нећу ни упуштати у одговоре по оним делима које ми оптужница на страни 62-65 ставља у терет као члану

15. Бежимо, дакле, од овог гнева; потрудимо се да путем покајања задобијемо милост и састрадање Свесветог Духа. Ако неко мрзи некога, нека се помири и врати на љубав, како његова мржња и непријатељство према ближњем не би послужили против њега, као сведочанство за то да он Бога не љуби: јер ако не љубиш брата свога, кога видиш, како ћеш онда љубити Бога, кога не видиш? Имајући љубав један према другоме, ми имамо истинску и нелицемерну љубав и показујемо је на делу. Тако, не говоримо и не чинимо - па и више од тога, не допустимо чак ни да се чује ништа што је увредљиво или штетно за нашу браћу, како нас је и Христов љубљени Богослов поучио: Дечице моја, не љубимо речју ни језиком, него делом и истином (1. Јн. 3; 18)...

Владе остављајући Суду да сам процени колика је моја одговорност у тим делима. Приликом једног суочења овде пред Судом рекао сам да ја сматрам да овај процес припада као такав већ историји.

Не бих желео да овим својим говором у историју уђем још и као човек који није говорио истину. На страни 62. оптужнице ми чланови Недићеве владе названи смо издајницима. Цео мој живот и рад, међутим, доказ су да ја то нисам био, нити сам могао бити.

Ја сам припадник генерације скопских ђачких чета из 1914. године. Као такав борио сам се против Немца и доживео 1915. и повлачење преко Албаније.

Генерација скопских ђачких чета била је херојска, али трагична генерација. Трагична, јер је била добила рат, али је изгубила мир, немајући скоро никаквог удела у управљању у бившој Југославији.

Своју политичку каријеру ја сам започео припадништвом Земљорадничкој странци. Био сам члан њеног средишњег одбора и у неколико махова кандидат за народног посланика када сам се повукао из политичког живота и остао у опозицији према свим режимима који су управљали бившом Југославијом. Поред свог политичког рада ја сам се непрекидно бавио и националним радом.

Као члан Народне одбране био сам сарадник војводе Степе Степановића.

Лист „Народна одбрана“ који сам основао и годинама уређивао, био је најсвесловенскији лист. Бављење националним питањима имало је утицаја на мој политички рад. Имао сам пред очима војничке потребе земље за њено оспособљење за евентуални

рат у будућности.

Такво оспособљење за евентуални рат у будућности имало је две своје компоненте: унутарњу и спољњу.

У погледу унутарње компоненте ја сам знао да само сложни и задовољни народи Југославије могу водити успешно рат. Видевши да већина српских политичара нема разумевања за тзв. национално питање у Југославији ја сам са Стјепаном Радићем радио на њеном федеративном уређењу. Године 1924. кандидовао сам се на листи Павла Радића у Београду. Онда сам први пут крштен издајником.

Када је рад на федерацији убиством браће Радића и завођењем диктатуре 1929. године био онемогућен, ја сам као противник декретованог југословенства са бившим југословенским добровољцима из Хрватске покушао да преко Југословенске акције југословенство прихвати широки народни слојеви уверен да ће народно јединство остати мртво слово на хартији ако не прихвати сви народи Југославије, као што се то стварно и десило.

У погледу спољне компоненте оспособљење земље за евентуални рат у будућности, ја сам радио на томе да се 1915. не понови, тј. настојао сам да се реши проблем источне границе Југославије, која је у случају истовременог напада са севера и запада била војнички неодбрањива, као што би евентуални напад са истока морао повући за собом слом северног и западног фронта, као што се, на жалост, овога рата и десило.

Да би се то избегло ја сам за време целог свог живота преко Земљорадничке странке, Народне одбране, балканске конференције бугарско – југословенске лиге радио на стварању једне државе јужних Словена, тј. Федеративне Југославије, и због овога сам по други пут крштен издајником...

Доживео сам да и по трећи пут будем крштен издајником зато што сам се неспособан да са пушком у руци браним свој народ за време окупације стицајем околности нашао у улози једног од адвоката, браниоца српског народа под окупацијом када су усташе према нашим народима водиле тако страшну борбу.

Оптужница тврди за мене да сам још од пре рата био пријатељ фашизма и Хитлерове Немачке, да сам био припадник предратне пете колоне, да је мој рад за време окупације у ствари остварење мојих предратних снова, да сам се одмах после капитулације ставио у службу немачког окупатора, да сам био непосредни организатор и руководилац фашизирања школа и просветних установа; да сам као један од најближих Недићевих сарадника не-прекидно предлагао све нове и оштрије мере уперенепротив српског народа, да сам такве мере предлагао и руковаоцу немачке окупационе управе;

да сам на свима дужностима радио по директивама немачког окупатора; да сам учествовао у припремању плана за велику Србију којом је требало да се изврши раскомадање Југославије и изведе дефинитивно разједињавање народа Југославије итд.

Пре него што пређем на чињенице којима ћу утврдити да нисам присталица фашизма и пријатељ Немачке, рећи ћу следеће.

Истина је да сам у бившој Југославији критиковао лажну демократију и лажни парламентаризам који су се последњих година били зацарили у нашој земљи: куповање гласова, пресипање куглица итд.

Истина је да сам као убеђени задругар био почасни члан Савеза српских земљорадничких задруга, да сам као такав превео „солидарност“ од Карла Жида и критиковао економски либерализам и велике капитале.

Истина је да су после убиства краља Александра југословенски добровољци и националисте основали „Збор“ из страха да се Југославија не распадне и да сам постао секретар „Збора“.

Али када сам видео да извесни елементи у „Збору“ гурају у фашизам и предлажу оријентацију ка немачком национал-социјализму, ја сам 1938. године изишао из „Збора“ са већином чланова Југословенске акције.

Навикнут да у унутрашњој политици не губим из вида спољно - политичке интересе своје земље, ја сам био противан приближавању силама Осовине. Ту сам политику сматрао ненародном и неприродном. Зато одбијам понуду др. Милана Стојадиновића 1938. године да се кандидујем за народног посланика и после избора постанем министар. Из истих разлога одбијам и понуду Драгише Цветковића да уђем у његову владу...

Иако сам се повукао 1938. године из политичког живота ја сам пред рат превео три књиге да упозорим на опасност од немачког империјализма.

Прва је књига од Ворда Прајса „Ја познајем те диктаторе“. Из ове се књиге јасно види јасне тежње империјалистичке Немачке. Друга је књига од Стефана Хута, припадника Оксфордске групе „Живот је почео јуче“ којом се упућује свету пацифистички апел, а и сама је књига пацифистичког садржаја. Трећа је књига од Кудије де Шасен „Три Чемберлена“.

У овој књизи износе се напори западних демократија да се чува светски мир.

Као професор Војне академије дајем својим ученицима књигу „Немачка“, издање националистичке Немачке у којој су Немци у својој обести јасно изнели путеве своје експанзије. На једној од карата у тој књизи једна стрелица иде од Кочевља ка Сплиту, а друга право на Дунав поред Београда. О тој књизи ја пред овај рат пишем чланке у „Војном веснику“ у

циљу обавештавања официра и војника о опасности која нам прети од стране Немаца.

Сведоци за ово су читаве генерације које сам ја последњих година пред овај рат васпитао у Војној академији.

Сви моји ђаци Војне академије морали су учити напамет песме Јеврејина Хајнеа: Два гренадира, Син мајке и друго. И краљ Петар морао је као мој ученик 1938. и 1939. године учити напамет Хајнеове песме. Да ли бих ја то захтевао од својих ученика да сам одиста био присталица фашизма и присталица Хитлерове Немачке?

За ово се у Хитлеровој Немачкој ишло право у концентрациони логор...

Иако се нисам слагао са комунистичко дијалектичким материјализмом, ја сам пре рата одбио понуду Антикоминтерне да пишем у њеном билтену и да држим предавања противу комунизма за њен рачун. Исто тако одбио сам понуду немачко југословенског друштва да постанем претседник тога друштва, чији члан нисам био и нисам хтео бити. Може ли човек који је радио све оно што је напред наведено бити припадник пете колоне?

Петоколонаши су били људи који су прижељкивали победу националсоцијализма и пре рата радили на томе.

Ја с Немачком пре рата нисам имао везе.

Последњи пут био сам у Немачкој 1922. године и то ради студија.

Националсоцијализма онда није ни било...

Оптужница ме претставља као човека који се одмах после капитулације ставио у службу немачких окупатора. То не одговара стварним чињеницама.

Ја сам, напротив, учинио све да избегнем сарадњу са окупатором. Одбио сам још у почетку, кад је успостављена комесарска управа, понуду Аћимовића да постанем изванредни комесар за збрињавање избеглица у Србији. Примио сам се за комесара Министарства просвете тек када ми је Аћимовић предочио сву опасност која прети српској омладини од окупатора...

Када сам видео немачке вандалске поступке, ја сам одлучно захтевао да комесарска управа поднесе оставку, што је она и учинила. После сам одбио понуду министра просвете Тривунца, који је био мој професор, да постанем помоћник министра просвете...

Судбина је била друкчија. Недић ме је поставио за министра просвете и не питајући ме.

Оптужница ми ставља на терет да сам био непосредни организатор и руководиолац политике фашизирања школа и просветних установа.

Позната је ствар да се основно начело фашистичке просветне политике састоји у томе, да се

омладина има васпитати у духу фашизма.

Начело моје просветне политике гласи: омладина се има васпитати у духу народних традиција, а образовати у смислу народне и државне традиције.

У основама српске народне традиције лежи у првом реду светосавље, свесловенство, патријархалност, чојство, јунаштво, родољубље, правдољубље. Ту нема ничега фашистичког.

На српским поселима по свима школама, не само градским него и сеоским, декламоване су песме: „Војничко писмо“, „Како Далматинац умире“ и друге, певане су и изране песме из свих крајева Југославије и на тај начин подржан родољубиви дух не само код ученика, већ и код ђачких родитеља и утврђивана вера у ослобођење и васкрс Југославије...

Моја настојања ишла су за тим да школу и школску политику што је могуће више заштитим од полиције и Гестапоа. Зато и одредба о оснивању универзитетских редара и зато и оснивање Завода за принудно васпитање у Смедеревској Паланци.

Универзитетска уредба донета је за спасавање универзитета и људи у њему, да Немци не укину универзитет и не однесу све из њега.

Код Немаца је постојала перманентна тежња да однесу из наше земље све оно што је било набављено на рачун репарација. Ја сам са муком успео да одбраним да Немци не однесу све справе и догледе са Београдске опсерваторије...

Оснивању Завода за принудно васпитање у Смедеревској Паланци приступио сам налазећи се пред дилемом или да школску омладину оставим у логору на Бањици и другим логорима у земљи, одакле би сигурно били стрељани, или да пристанем на оснивање Завода у Смедеревској Паланци, и тако спасем више стотина омладинаца од сигурне смрти...

Мада су Немци 1944. године почели повлачити се са Балкана, ја сам Завод у Смедеревској Паланци распустио из страха да Немци не упадну тамо и не изврше стрељање питомаца и питомица.

Супротно фашизирању школа, како оптужница наводи, ја сам у спровођењу просветне политике реорганизовао главни просветни савет...

Завео сам као обавезан предмет веронауку, иако је у Немачкој национал - социјалистичкој омладини забрањен приступ у цркву.

Просветни план на коме сам радио не постоји такв у фашистичким земљама.

По томе плану било је предвиђено двогодишња пољопривредна зимска школа, што су наши агрономи 25 година узалуд предлагали у бившој Југославији.

За сиромашну и талентовану децу са села, ја сам уз помоћ приватних институција основао фонд при министарству просвете. За ту децу ниједан министар пре мене није мислио.

Данас може изгледати сасвим нормално што се средњошколска омладина могла за време окупације школовати. Мене је међутим стало огромних мука и напора јер су многи Немци били против тога. Шта би, међутим, било са српском средњошколском омладином виших разреда да није било уведено редовно школовање?

Њих би задесила иста судбина омладине пољских и бачких другова, и њих би окупатор употребио за принудни рад у земљи, а можда чак и у Немачкој. Да би српску омладину заштитио ја сам у свима вишим разредима отворио једногодишње абитуријентске течајеве.

Ја сам сву српску децу сматрао као своју рођену, и ја сам као министар просвете неуморно и стално обилазио све школе, путовао без обзира на опасности које су биле скопчане с тиме.

Одлучно одбијам од себе тврдњу оптужнице, да сам као најближи сарадник Недићев предлагао све оштрије мере против српскога народа чак да сам то предлагао и руководиоцима немачке окупаторске управе.

Ова тешка и претешка оптужба није поткрепљена никаквим доказима, ни у оптужници ни у доказном поступку.

Цео мој рад доказује да сам живео и радио, да сам жртвовао личну срећу и срећу своје породице за добро свога народа...

Ако су били ухапшени неколико стотина људи моја је ствар била да идем, јер ми је Недић рекао да треба да одем да то и то учиним. И да умолим Бенцлера да наредим да се то и то не извршава...

Оптужница ми ставља на терет да сам учествовао у изради плана за раскомадање Југославије и разједињавање Југословена. Да сам ја то учинио одиста ја бих починио најниже могуће издајство према самом себи и своје 25 – годишњем раду и борби. Ја сам казао да је мени бивша Југославија била мала да би се обезбедило начело балканским народима. Зато сам се целога живота залагао за уједињење са Бугарима и остварење Федеративне Југославије на три мора и само преживели народи могу прећи од већега ка мањем. Са јужним Словенима то није случај...

Баш зато што сам био и остао југословенски оријентисан, ја сам се борио против Павелића и усташа и тражио од Немаца да га смене.

Ја сам се као Југословен бојао политичких последица да ти прогони Срба не ископају толики јаз између наших народа да после заједнички живот Срба и Хрвата буде онемогућен.

Није случајна чињеница да мене усташка штампа од свију српских министара највише напада. Најбољи доказ за то да нисам био фашиста, јер да сам то био ја се не бих борио противу тих усташа него бих се

залагао за сарадњу са њима.

У оптужници ме називају квислингом.

Непозната је чињеница да квислинге Европе карактерише следеће: 1) Сви они признају нациофашизам и спроводе га доследно у својим земљама 2) Сви се они проглашавају савезницима силе осовине.

И сви они шаљу своје трупе на источни фронт.

Унашој земљи је то једино био случај са Павелићем.

Он је, сем тога, своју НДХ прогласио међународном творевином, одредио је границе које су силе осовине признале, док смо ми Срби сматрали Србију привремено окупираном територијом...

Удоба највећих прогона Срба у Хрватској од стране усташа у лето 1942. године, Недић је био поднео једну од многобројних оставки своје владе. Текст сам био написао ја.

У њој је било речено да Србима прети опасност биолошког истребљења. Немци су дознали да сам то ја написао. Турнер ме је био позвао и имао сам двочасовни тежак разговор, али сам га убедио. Тражио је од мене да истог дана одем Бенцлеру и да и њега истим аргументима убедим, известио сам Недића, а он се сложио са Турнером. Отишао сам Бенцлеру, али он је признао да је немоћан да заустави прогоне. Рекао је да то зависи све од Берлина и он ће текст оставке доставити Берлину и да се мало дотле стрпимо...

Мене је Гестапо саслушавао што сам био против онакве српске заједнице рада и што сам се залагао за синдикално организовање српских радника. Једва сам успео да се одбраним. Зато сам ја у једном чланку „Српског народа“ написао: „Бити министар у својој слободној држави значи сласт и част, док бити министар за време окупације стварно значи бити први таоц свога народа.

Један од министара био је изведен пред немачки ратни суд у Немачкој. Једва је главу извукао. То се могло десити свакоме од нас.

Ја нисам правник да бих знао да ли је сарадња са окупатором по међународном праву дозвољена или није. Неки правници, професори универзитета објаснили су да је дозвољена...

Господо, судије, окупација је слична пожару који захвати једну кућу. Шта се ради кад кућа гори. Ватрогасци спасавају прво децу, жене и болеснике, па онда остале.

После гашеног пожара ватрогасац не може изгледати чист, као што је изгледао на почетку посла, али он се не суди по томе како изгледа, већ по томе да ли је пожртвовано радио на спасавању оних које је пожар хтео да уништи.

Зато се приликом просуђивања о томе да ли је неко сарађивао са окупатором мора процењивати дело са те тачке гледишта да ли је дотични сара-

ђивао у циљу служења окупатору, или ради одбране интереса свога народа. То је наш народ одувек и јасно делио.

Зато је за Краљевића Марка, који је онда сарађивао са нашим непријатељима Турцима, изрекао свој суд речима: „Иако је био турска придворица, он је ипак био српска перјаница“.

Што се мене тиче, ја могу мирне савести рећи да сам спасавао кога год сам могао без обзира на политичко обележје...

У оптужници ми се стављају у терет и моји говори и чланци које сам одржао за време окупације.

У току истражног поступка овде пред Судом сазнао сам да су и говори чланова владе у Лондону били цензурисани.

Када се то зна онда се боље може разумети како се та ствар развијала овде у Београду, где су били наши непријатељи. Наши говори и чланци нису били само цензурисани, већ често су се уносиле речи и реченице које никада нису биле написане.

На многобројне наше протесте долазила су само обећања да се више неће поновити такви случајеви, али су ствари и даље ишле као и раније...

Писати чланке за време окупације била је изванредно тешка ствар.

Требало је имати много вештине и лукавства у ту сврху. Читав чланак би често био написан ради једне једине реченице. И народ је тражио баш ту реченицу, јер је био навикао да чита између редова.

Али, немачки човек који је радио на цензури није био глуп човек. И он је тражио ту реченицу и често је избацивао. Разуме се, да су због тога такви чланци често промашили циљ. У чланку „Смена система“, одмах после увода сам ја написао „...национал - социјализам је систем који најбоље одговара немачком народу...“

Ту је реченицу српски читалац правилно протумачио.

У чланцима које сам ја писао оградаивао сам се од комунизма. Зашто? Зато јер је усташка штампа стално оптуживала Србе како су сви комунисти, како је Београд средиште комунизма, како је Београдски универзитет био жариште комунизма. Ово преведено на језику окупатора значи „удри по Србима“.

Да сам био присталица комунизма, ја бих се и даље одлучно оградаивао од комунизма. Немци су били непријатељи и то свирепи непријатељи...

Ја сам био затекао прекобројни број учитеља. Ја сам их преместио из Београда. Ти забушанти су сигурно они који данас трубе како сам ја прогањао слободоумне интелектуалце...

Ја сам радио на реактивирању жена чији су мужеви били у заробљеништву. Када сам ухватио

да је супротно мојој директиви акт молбе за реактивирање учитељица из пожаревачког округа, жена заробљеника, бачен ја сам поступио и уклонио референта. Тај се несавесни референт данас сигурно прави политичким мучеником.

Својим сарадницима у министарству просвете говорио сам да се исправе начињене погрешке. Само тако може се стећи ауторитет, јер је правда та која држи земљу и градове...

Ми оптужени министри Недића који се налазимо специјално у изузетно тешком положају, што међу живима нема више онога који је био носилац политике – Недића. Препуштали смо све њему, имали смо у њега поверење јер је пре рата био армиски генерал, министар војске, начелник ђенералштаба. Можда је то била погрешка...

Борили смо се за сваку српску главу, за сваки вагон жита који је окупатор хтео извући из земље, за сваки динар ког је требало дати на име контрибуције.

Нико не може спорити да су у тој Влади седели поједини поштени и пожртвовани људи...

Дужност Србина вршили смо како смо најбоље знали и умели, свесни да смо жртвована екипа - група људи која је сама себе жртвовала ради добробити и опстанка свога народа.

Ето зашто је моја савест мирна и зашто хоћу мирно да положим рачун о своме раду пред овим Судом...

Стало ми је више до образа него до главе. Нисам хтео да ми се суди у отсуству и да ми лик изађе изопачен.

Савест ми је мирна. На крају речи молим за опроштај оне којима сам нажао учинио. Захваљујем свима онима који ме се сетише у затвору.

Посебну хвалу одајем нашим војницима у Немачкој који скидоше натпис на вратима „Велибор Јонић ратни злочинац“ и место њега ставише „Велибор Јонић Југословен“.

Цео текст излагања Велибора Јонића можете прочитати на сајту Новог видела.

Позивамо Вас да добровољним прилогом помогнете редовно излагање „Искре“ и њен нови живот. Прималац је Друштво за унапређење задружне мисли, Мирослава Антића 12, Нови Сад. Са територије Републике Србије, динарски рачун код Банке Интеза: 160-00000044105 – 35.

ЗА ИНОСТРАНСТВО

Уплате у еврима: Beneficiary:/RS35160005400001390398, DRUŠTVO ZA UNAPREĐENJE ZADRUŽNE MISLI, MIROSLAVA ANTIĆA 12, NOVI SAD, REPUBLIC OF SERBIA Account with institution: DBDBRSBG, BANCA INTESA AD, BEOGRAD, MILENTIJA POPOVIĆA 7B, BEOGRAD, REPUBLIKA SRBIJA

Уплате у доларима: Beneficiary:/RS35160005400001390398, DRUŠTVO ZA UNAPREĐENJE ZADRUŽNE MISLI, MIROSLAVA ANTIĆA 12, NOVI SAD, REPUBLIC OF SERBIA Account with institution: DBDBRSBG, BANCA INTESA AD, BEOGRAD, MILENTIJA POPOVIĆA 7B, BEOGRAD, REPUBLIKA SRBIJA

ЈОШ ЈЕДНОМ О „ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ УРОЂЕНОЈ ОСРЕДЊОСТИ“

Први пут ову синтагму упорно сам користио приликом представљање другог, допуњеног издање књиге Хрвоја Магазиновића „Кроз једно мучно столеће“¹.

Трагајући за моделом књижевне интерпретације којем би се ова књига, аутобиографија или мемоарска проза, најмање опирала, нашао сам да је „југословенска урођена осредњост“ као теоријски исказ најподеснији кључ за улаз у унутрашњу логику Хрвојевог животописа; штавише, књига би се чак својим већим делом могла посматрати као попис југословенских осредњости:

– контрадикторне крилатице контроверзног хрватског политичара Стјепана Радића: „Не идите као гуске у маглу!“ – из времена када је тражио да се са Србијом преговорима утврде односи пре уједињења; затим митингашка: „Са Србима увијек, под Србима никад!“ и коначно универзална хрватска парола: „Свему су криви Срби!“ – и дан данас, после српског егзодуса, варирају се по градовима Хрватске, штавише у много сочнијим, конкретнијим и детаљнијим интерпретацијама;

– антагонизам радикала: „Ми смо вас ослободили“ и радићеваца: „Ми имамо хиљадугодишњу културу“ у Скупштини Краљевине Југославије сликовито је приказао загребачки хумористички лист „Керемпух“ објавивши на првој страници песмицу од свега три стиха:

Ослободи нас Боже

Српског ослобођења и

Хрватске хиљадугодишње културе! – данас је ово иронична и подруглива пословица којој више нико и не пита за порекло;

– најтежа међу увредама био је, на изјаву неког радикала: „Док смо ми крв лили на Кајмакчалану, дотле сте ви...“, одговор Стјепановог синовца Павла Радића или Ивана Пернара: „Кажите колико кошта та

¹ „Кроз једно мучно столеће“ је узбудљив и потресан животопис Хрвоја Магазиновића: Хрвата, припадника Југословенског народног покрета Збор, југословенског монархисте, који је на почетку Другог светског рата, бежећи од талијанских фашиста из родног Сплита, затим од усташа из Бања Луке где је радио као адвокат, доспео у поробљену Србију, ставивши се на располагање Недићевој влади у њеном пројекту спасавања Срба. Својим животом (1913–2015.) Хрвоје заокружује 20. столеће безмало у целости, док највећи део његовог живота припада Југославији: рођен је пре њеног стварања, доживео два њена крвава распада, а своју животну калварију проживео робујући по комунистичким казаматима; никада не одустајући од југословенства.

ваша крв, па да вам је платимо?!“ – та увреда била је болна, није се могла ни заборавити, а ни опростити; она је била огањ на који се само доливало уље;

– коначно, како нема мале или велике осредњости, нарочито јер је – југословенска, тако су оне, у низу у којем су се појављивале, како у историји, тако и у радњи Хрвојевих мемоара, кулминирале и резултовале, наравно – смрћу: са скупштинске говорнице представник Народне радикалне партије Пуниша Рачић из пиштоља убио је хрватске посланике: Ђуру Басаричека и Павла Радића, а ранио Ивана Пернара, Ивана Гранђу и Стјепана Радића, који је умро 28 дана након рањавања – будући да је био дијабетичар, приликом последњег превијања, када се мислило да је рана зацелила, проузроковала је сепсу коју срце није могло издржати;

– поменути политички и историјски догађаји нашли су одјек и у души петнаестогодишњег Хрвоја код којег нараста интересовање за дневну штампу и политику. Тим поводом његова бака саветовала га је: Немој се, синко, никада бавити пулитиком, није пулитика за поштен свит! – као епилог свих претходних, не мање осредњих догађаја, југословенска урођена осредњост појављује се као (примитивни) страх од политике.

Епизоде из Хрвојевих мемоара које смо навели као примере југословенске урођене осредњости јесу искази, изјаве, мисли актера из књиге Хрвоја Магазиновића „Кроз једно мучно столеће“; они представљају својеврсне слике друштвене и психолошке реалности људи на овим просторима. Неретко, ове слике бивају одевене и у метрички организовано поетско рухо – стихове, пословице, те, на тај начин, лакше настављају да живе кроз време као метафоре или као симболи, односећи се како на конкретан догађај, који је био повод њиховом рађању, тако и још више преводе нас или усмеравају ка другој реалности која није ни етика ни естетика, већ, напротив, њене негације, именоване – југословенска урођена осредњост.

Доследни и у историји осведочени примери југословенске осредњости јесу и следећи стереотипи: хрватски страх од српске хегемоније – српски страх да Хрвати желе разбити заједничку државу, а да при томе једни о другима знају мало или, готово, нимало; Југославија – тамница хрватског народа; српско напуштање начела чојства и јунаштва – хрватска мржња на све што је српско...

Ипак, у овом низу један догађај заслужује нарочиту пажњу, јер је у својој манифестацији и развоју историјских догађаја један од најтрагичнијих примера југословенске урођене осредњости – Војни пуч 27. марта, 1941. Када су пучисти прочитали тајне клаузуле Пакта између Југославије и Немачке, остали су запањени видевши да те клаузуле иду у прилог Југославији. Грешка је била што је Хитлер захтевао тајност, иако је за то постојало оправдање. Када су пучисти видели шта су урадили – уплашили су се! Слика страха на лицу пучиста док народ доживљава егзалтацију патриотских осећања узвикујући парола: „Боље рат, него пакт! Боље гроб, него роб!“ – најупечатљивији је знак, жиг југословенске урођене осредњости.

Југословенска урођена осредњост јавља се као слика, метафора, симбол, коначно и као – мит: Комунистички мит о напретку и парола: Конзервативци насупрот прогресивцима! представљају варијацију једне теме. У књизи налазимо и сведочанство о дијалозима између Хрвоја Магазиновића и Мијалка Тодоровића. Слоган: „Гебелсова, или већ било чија, али, увек – пропаганда!“ – формулативни је израз којим је Мијалко Тодоровић као адутом прекидао сваку дискусију у којој је Хрвоје, још као млади студент интелектуално супериорнији и свеснији друштвено-историјских токова, доминирао над „прогресивним“ комунистом, који, пак, информације о совјетском комунизму и друштвеном рају упија са пасторалних пропагандних плаката, дакле, тривијалних колор-постера. Политичке мантре, денунцирања, етикетирања, дискредитације на бизарним основама и друге таблоидне комуникацијске технике нису специјалитет само савременог информатичког друштва; и оне улазе у бескрајни инвентар осредњости на југословенски начин – у Хрвојево време људско достојанство сматрано је буржоаском предрасудом, данас је оно роба на попусту, односно, на акцији.

СТИЦАЈЕМ трагичних и бурних животних околности, којима обилује ова књига, Хрвоје је имао прилику сусрести се са многим истпоријским личностима; међу њима, у бањалучком затвору „Црна кућа“ упознао је Виктора Гутића као и његово учење и теорију о клању свих Срба у Бањалуци, целој Врбаској бановини и целој Босни и Херцеговини. Наиме, клање српског народа било је потребно да се код Срба изазове што јача мржња према Хрватима као народу, како Србима више никад не би пало на памет да с Хрватима стварају државу. Ова техника конкретнија је од таблоидних, ако историју посматрамо из угла политичког маркетинга и стратешког управљања.

След представљен са четири термина: слика, метафор, симбол и мит, који, у ствари, представљају структуру реалности коју зовемо „југословенска урођена осредњост“ живи и функционише на теоријском плану и можда би се могла подвести

под оксиморонске дисциплине: „естетика ружног“ и „етика зла“; међутим, право лице она показује када постане (друштвена) акција, покрет, чин и дело. Тако долазимо до централног мотива, не само књиге, аутобиографије Хрвоје, већ до феномена у којем се синтагма из наслова – „југословенска урођена осредњост“ разоткрива до своје сржи и суштине.

У Крушевцу ми је 1943. г. показана једна фотографија. На први поглед мислио сам да је то копија фотографије клања сина индустријалца Србина Теслића из Сиска, коју сам гледао још 1941.

На објема сликама жив човјек лежи на земљи, док му четворица снажним притиском онемогућавају покрете рукама и ногама. Пети шири распорени грудни кош, док шести једном руком чупа срце, а другом устремљује нож према срцу. При томе лице држи окренуто према фотографском апарату како би се овјековјечило његово јуначко дјело. Положаји и крвника и жртве на објема сликама су једнаки. Разлика је у томе што је жртва из Сиска одјевена у лијепо грађанско одијело, док је на овој другој слици жртва одјевена у лијепо шумадијско одијело. Крвници на првој слици носе округле усташке капе и обријани су. На овој другој крвници носе шумадијске шајкаче, испод чијег лијевог и десног руба стрши разбарушена коса из које као да израста застрашујућа брада. Оној другој групи, састављеној од двије „Црне тројке“, задатак је дао Богдан Гордић, командант Расинског корпуса у саставу Кесеровићевих четника изнад Крушевца.

Крвници с обе фотографије раде један исти посао – кољу Србе! И то се зове политика!

Овај одломак из књиге најречитије разрешава феномен који упорно цитирамо и који чини окосницу размишљања о Хрвојевој аутобиографији. Клање Срба, клање човека последња је станица на путовању кроз примере југословенске осредњости, по свему судећи, да ствар буде још болнија – урођене; или да мање боли – природне или стечене, тек – свеједно је; у сваком случају над пореклом ове „осредњости“ верујем, остаје запитан сваки читалац, па и сам аутор:

Откуд толика острвљеност. Откуда тако олако донесене одлуке о клању као средству извршења смртне казне. Је ли то наша усађена, наслијеђена особина, или је тај метод однекуд увезен? Ћилас у књизи „Власт и побуна“, Београд 1991, наводи да је од Крлеже чуо да су Бановци и Кордунаши из јединице бана Јелачића, кад су 1848. ишли у Беч, избацивали по музејима фетусе из алкохола, јер у граду нису могли наћи другог пића. А на објема странама Уне, на аустријској и на турској, био је обичај код наших људи да лажу крв кад прекољу противника.

Историја, али и географија српског народа нато-пљена је крвљу, пре свега, сопственом и невином. Ако ишта непогрешиво изражава сопство нашег

народа и континуитет његовог хода кроз историју, онда је то несумњиво – страдање. И јужно, и северно од Саве и Дунава, без разлике, историја српског народа јесте повест о страдању. Два великана српске књижевности: Андрић и Црњански, у својим прозним ремек-делима – „На Дрини ћуприја“ и „Сеобе“, интерпретирани су појам и феномен страдања, оставивши нам две веома упечатљиве уметничке слике, које несумњиво читамо као парадигме српског народа и његове трагичне историје. Андрићева слика човека, хришћанина, православног Србина и његовог живота на Балкану дата је у сцени и представи набијања на „танак и оштар, на врху покован гвожђем, храстов колац“ сељака Радисава, којег џелати, голог до паса и још живог, постављају наред недокончане ћуприје. С друге стране, у „Сеобама“ Црњанског, налазимо једну трагичну сцену у којој Славонско-подунавски пук над својим војником Секулом, бившим црквењаком, по наредби аустријског Комесара, спроводи казну „шибе, кроз цео пук“ – го до паса кажњени пролази кроз два реда војника који га до крви и смрти шибају врбовим прућем. Ово су две различите, али суштински идентичне слике историје Срба; једна јужно, друга северно од Саве и Дунава; једна кроз петвековно турско ропство, друга кроз ратовање за политичке интересе Хабзбуршке монархије зарад очувања привилегованог положаја и слободе.

Посматрано више технички и технолошки, самим тим мање поетички, физичке ликвидације Срба извођене су на најсвирепије начине: по правилу организовано и системски, у логорима или другим, за ту прилику пригодним местима – стратиштима: долови, вртаче, јаме, воводерине, јарци, потоци, пољане, шуме, али и кречане, септичке јаме, општинске зграде, штале, импровизовани крематоријуми, и, наравно – православни храмови; убиства маљевима, бацање под лед или у јаме живих или полуживих људи, клања ножем, клања посебно патентираним алатком – србосјеком, сакаћења, степена убијања одсецањем делова тела, набијања деце на бајонете, разбијања дечјих глава и телашаца о зидове зграда концентрационих логора, вађење нерођене деце из утроба трудних жена, силовања и други облици иживљавања мучитеља и убица, представљају сцене и мотиве које нису мимоишле ни поштеделе нити једно сведочанство историје нашег народа током 20. века; они су обавезна и неизбежна лектира сваког Србина. Верујем да данас нема живог Србина, од Скрадина до Арад, и од шајкашке Бачке, преко Срема, Баната, Мачве, Шумадије, западне и источне Србије, Босне, Херцеговине и Црне Горе, Старе Србије, до топличког краја и Косова и Метохије, који у својој ближој или даљој родбини нема макар једног невиног пострадалог претка или рођака.

Хрвоје се у својој књизи чуди како нико од со-

циолога, или уопште интелектуалаца, није своје склоности за истраживањима усмерио ка откривању тајне феномена клања. И ми се питамо: ко су били кољачи и убице. Ко су ти људи?! Сам сам био у ситуацији да то питање поставим чак и директним сведоцима страдања, особама које су стајале у колони за клање гледајући „војника“ који на челу те колоне коље њеног оца. Одговор је, у најмању руку – необичан: „То су зли људи!“, чак и блаже: „Лоши људи!“. Али, ко су, заиста, били ти људи?! Један од сведока страдања Срба у Другом светском рату на просторима Кордуна и Цазинске крајине Душан Д. Миљковић у својим књигама: „Пилоти са Кленовца“ и „Страдања у Цазинској крајини и антифашистичка борба (1941 – 1945)“ оставља сведочанство о структурирању злочина(ца)². Злочинци су били људи, припадници готово свих слојева друштва, наравно, у првом реду људи сами по себи и пре рата склони криминалним радњама, али и „обичан“ свет који се, што из страха за сопствени живот, јер су били под претњама, што из страсти, похлепе за пљачком српске имовине, упуштао у вир злочина. Посебно потресно, али и интересантно и симптоматично, јесте сведочанство да су у злочинима учествовали и жене и старија деца, не само као пљачкашка хајка, већ и као убице. Имао сам част и задовољство да причам са аутором ових монографија, те да се детаљније информишем о приликама о којима пише у својим књигама, па сам га питао какав је био однос послератне власти према Муслиманима из Цазинске крајине, будући да се, како и сам аутор каже: „На овај или онај начин, милом или силом, до краја 1941. године већина Муслимана (подвукао С.М.) укључила у усташке покоље, уништење Срба, пљачку и уништење њихове имовине.“ Душан Миљковић тврди да је послератна власт снагом структуре социјалистичког система успела практично да цивилизује овај део становништва Југославије, који су описани готово као примитивни варвари.

Идентичну слику налазимо и у сведочанству Кате

2 Душан Д. Миљковић: „Страдања у Цазинској крајини и антифашистичка борба (1941 – 1945)“, Београд 2011. стр. 22–23:

У усташе су се најпре јављали раније познати криминалци и разбојници, лопови и најгори људски олош. Павелићев злочиначки режим одобравао им је слободну пљачку српске имовине, као и могућност да располажу са људским животима, а најчешће са животима људи који су им доскора били господари и храниоци. У другом таласу прилазили су им и они који у почетку нису били за такву политику према комшијама и некадашњим пријатељима Србима, нису били за такав груб поступак, али видевши шта се дешава, неки у страху за сопствени живот јер су били под претњама, а неки из похлепе за пљачком српске имовине, прикључују се усташама и тако постају злочинци.

(...)

На овај или онај начин, милом или силом, до краја 1941. године већина Муслимана укључила се у усташке покоље, уништење Срба, пљачку и уништење њихове имовине. Понекад су се укључивали и цивили, чак и жене и одраслија деца; они су служили као пси трагачи за Србима који су се склањали испред кољача и њихових помагача.

Боснић Радаковић из Старе Кршље (Раковица, Слуњ) објављеног у књизи Ђура Затезала „Радио сам свој сељачки и ковачки посао“ – Свједочанства геноцида:

Блиједа поворка жена и дјеце вукла се путем, а за њом и покрај ње трчали су Хрвати и Хрватице из Раковице, Грабовца и Липовца. Церекали се злобно, псовали нам српску мајку и од јадних жена отимали посљедње вредније што су још имале код себе, као нешто што не треба онима који иду у смрт.³

Ево целовитог одговора на претходно постављана питања: убице, кољачи и пљачкаши нису људи са неке друге планете, континента или државе, нису увезени из неке друге, непријатељске државе; они не припадају некој другој раси или хибридној врсти, нити неком другом облику живота; злочинци су наше комшије и пријатељи, наши сарадници и сатрудници из мирних времена; сви Муслимани из Цазинске крајине су етнички Срби, добар део Хрвата, нарочито они са подручја Лике, Кордуна, Баније и Далмације, такође су Срби – католици; дакле, наши кољачи, убице и пљачкаши нису нико други до наша крвна браћа – обичан свет, који је по завршетку рата наставио да живи свој сељачки, раднички или већ неки други живот, носећи подједнако и тешкоће и радости живота, рађајући се, подижући и васпитавајући своју децу, женећи их и удавајући, на крају и умирући; једном речју – „као сав нормалан свет“, у амбијенту и атмосфери југословенске осредњости.

Свесно смо синтагму „југословенска урођена осредњост“ објашњавали у тумачили примерима из мемоара Хрвоја Магазиновића, као и сродним мотивима из историје страдања Срба; међутим, одакле потиче овај исказ?!

Југословенску урођену осредњост, као проблем, први је запазио, дао јој име, и употребио Антун Бранко Шимић, познати, а по неким књижевним критичарима и научницима најбољи песник новије хрватске књижевности, у свом чланку „За Ујевића“ из 1919. године. Као својеврсни књижевни чин и појава, ова синтагма у свом изворном облику метафорички осликава банални и медиокритетски амбијент понад којег високо стрши и изнад којег живи свој трагични живот и чека свој трагични свршетак уметник, човек са идејама – Аугустин Тин Ујевић. Југословенска урођена осредњост је животна потреба малих народа и сиромашних култура за самообмањивањем, прецењивањем сопствених могућности и заваривањем. Југословенска урођен осредњост је антипод истини, и када заживи у својој пуноћи, она чак ни саму себе не види (у складу са њеном природом), и тада се, коначно, пројављује као мржња и зло!

Будући тачна и истинита у свом садржају и значењу,

³ Ђуро Затезало: „Радио сам свој сељачки и ковачки посао“ – Свједочанства геноцида, Српско културно друштво „Просвјета“, Загреб, 2005. стр. 192.

а звучна као форма и ознака, ова синтагма наставила је да живи живот једне књижевне појаве. Временом појављују се нови облици, обогаћује се спектар њених значења, те је тако доспела и у фокус тумачења и књижевне интерперетације аутобиографије Хрвоја Магазиновића „Кроз једно мучно столеће“.

Ако је југословенска урођена осредњост дијагноза стања малих народа конкретног простора и времена, својеврсна књижевна појава чије емотивно асоцијативно поље осцилира између увреде и клевете, онда је најједноставније можемо назвати промашајем, грехом, чак, видели смо, и – злом.

Југословенска урођена осредњост је контрастно средство, у стилском смислу, којим се маркирају оригиналне духовне величине; као књижевна појава и уметнички поступак послужила је да би се маркирао трагизам стваралачке личности песника који штрчи изнад југословенске осредњости – Тина Ујевића. Идентичну функцију има и у мемоарима Хрвоја Магазиновића.

Сваки поступак, дело, акција Хрвоја Магазиновића који је описан у овој књизи, мотивисан је, управо, дубоком и збијеном концентрацијом над сваком чињеницом којој се посвећивао до крајњих граница доживљавања, поготово када је реч о комуникацији и односу са људима.

Са једнаким жаром и пажњом водио је полемике са младим комунистом Мијалком Тодоровићем, усташом Виктором Гутићем, али и са штакорима у затвору Главњача са којима је делио кору хлеба. Ова последња епизода готово је парадигма његовог подвига живота у заједници, у држави у којој је најдоминантнија и најчешћа (са часним и кратким изузецима) идеологија била – југословенска урођена осредњост. Мисаоним удубљивањем у сваки облик стварности: од рада у пилани, до рада у правној струци, од живота у граду, преко избеглиштва у Италији, до живота на робији, те односом љубави према свакој од тих реалности; Хрвоје Магазиновић као главни јунак мемоара „Кроз једно мучно стољеће“, а у условима југословенске урођене осредњости која се у том истом мучном столећу дигла на ниво владајуће идеологије, бива маркиран; и баш као што у Шимићевом есеју Тин Ујевић као уметник и човек са идејама живи трагични живот и чека трагични свршетак; тако је и Хрвоје Магазиновић своје двадесето столеће прживео као хомо агапос – човек љубави.

Југословенска урођена осредњост, као непријатна емотивна категорија, жели да буде превазиђена; једноставан, али тежак као разапињање на крст, начин за њено превазилажење дао је аутор књиге у последњој реченици. Своју књигу, мемоаре или аутобиографију, Хрвоје завршава поруком: „Волите се, људи!“; а о освети и мржњи да нешто кажем данас, точно послије 60 година. За три и по ратне

Онај који би рекао да политика, по правилу, нема везе са честитошћу и после тога мирно спава нека зна да је најнебрижљивији домаћин и најбездушнији отац који се може замислити.

Искра

ЉУДИ ТРАЖЕ СЛОБОДУ, А СЛОБОДА ЉУДЕ

Народ је осећањем, навикама, изрекама, везан за закон... Наш је закон врло кратак, али зато врло велики. Он има само три принципа: домаћинство, чојство и јунаштво. То је закон нашег народа!

године проведене у Србији, први пут ријеч „освета“ чуо сам од генерала Радовановића. Кад је ту ријеч изговарао, није ми био баш увјерљив, поготово што је његов син био у заробљеништву. Други пут сам ту ријеч чуо од једног избјеглице из Лике. Каже, сву су му фамилију поклали, остао је он сам самцат на свијету. Сада живи само за освету, једва чека крај рата. Крај рата није дочекао. Бог ми је свједок да никада више ни у Београду, ни у осталим мјестима гдје сам живио или куда сам путовао, никада нисам открио жељу за осветом, нити трачак мржње према Хрватима. Било је израза бола за невиним жртвама, било је разочарања, али мржње није било. Колале су фотографије злочина, најбестијалнијих што их

отрована машта може измислити, чуло се: „Ма зар је то могуће, зар тако с невиним свијетом само зато што су друге вјере, зато што су Срби?“ Али, ни тежње за осветом, ни мржње, није било. У Србији, поред избјеглица Срба, било је доста Хрвата који се нису вратили у Хрватску, задржали су своја радна мјеста, или примали пензије. Ни од кога од њих нисам чуо да им је било тко рекао неку замјерку, а најмање да га је увриједио зато што припада народу у чијој се држави врше прогони Срба. Било је између 10.000 и 20.000 избјеглица Словенаца којима је поклоњена љубав и највећа могућа брига, чак често и већа него српским избјеглицама.

Са радошћу ћемо примити све Ваше предлоге како „Искра“ може бити боља, текстове које желите да објавите. Адреса електронске поште на коју се можете обратити је:
urednik.iskra@gmail.com

ПАЖЊА ОНИМА КОЈИ ЖЕЛЕ ДА

ПРАТЕ ПИСАЊЕ „ИСКРЕ“

Они који желе да прате писање „Искре“, а исту не примају штампану, могу наћи сваки њен број, почев од јануара 2002. до данас, као и другу сродну литературу — читати их или 'преузети' (download) — на сајту „Ново видело“ <<http://www.novo-videlo.com>>.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
ISSN 2466-4111 = Искра (Нови Сад. 2017)
COBISS.SR-ID 304696071

„ИСКРА“

СЛОБОДНИ ОТАЏБИНСКИ ЛИСТ

Главни и одговорни уредник:

Давор Сантрач

Издаје:

Друштво за унапређење задружне мисли

Мирослава Антића 12, Нови Сад

Рукописи се не враћају. Чланци објављени са иницијалима или пуним

именом аутора, не представљају обавезно мишљење редакције.

„Искра“ излази сваког 10. у месецу.

Штампа: Artprint media doo, Нови Сад

НАПОМЕНА: „ИСКРА“ NASTAVLJA SA REDOVNIM IZLAŽENJEM, A NJENO UREDNIŠTVO NALAZI SE U NOVOM SADU, SRBIJA